

Alkoskåp, funktion, kvalité och mätnoggrannhet – TRV2010/87068 A

Slutrapport till Skyltfonden

Tomas Jonsson och Lars Olov Sjöström

MHF 2013

INNEHÅLL

1. Inledning.....	4
2. Sammanfattning.....	4
3. Bakgrund.....	6
4. Syfte	6
5. Metod och material.....	6
6. Resultatredovisning.....	8
6.1 Teknisk utvärdering	8
6.1.1 Metod.....	8
6.1.2 Laboratorieutrustning och spårbarhet	8
6.1.3 Olika system har kontrollerats	9
6.1.4 Genomförande.....	9
6.1.5 Munstycken.....	10
6.1.6 Extra partikelfilter	11
6.1.7 Slitage och produktcertifiering av alkoholmätningseenheten.....	12
6.1.8 Resultat mät noggrannhet	13
6.1.9 Sammanfattning tekniska utvärderingen.....	21
6.2 Utvärdering av rutiner.....	25
6.2.1 Resultat från personalenkät.....	25
6.2.2 Resultat från facklig enkät.....	33
6.2.3 Resultat från företagsenkät.....	35
7. Särskild utvärdering av alkoskåp i Borås lokaltrafik	39
7.1 Teknisk utvärdering	39
7.2 Utvärdering av rutiner.....	39
8. Personuppgiftsbehandling vid användning av alkoskåp	42
8.1 Ett tillsynsärende av Datainspektionen	42
8.2 Personuppgiftslagens innebörd och tillämpning	43
9. Slutsatser och rekommendationer.....	45
9.1 Slutsatser.....	45
9.2 Rekommendationer	48
10. Undersökningens trafiksäkerhetsnytta och spridning	50
11. Kontaktuppgifter för undersökningen.....	50

1. INLEDNING

I denna rapport presenteras MHF:s undersökning och utvärdering av dagens användning av alkoskåp på ett antal arbetsplatser i Sverige. Rapporten avslutas med några rekommendationer beträffande framtida användning av alkoskåp i relation till fordonsinstallerade alkolås.

Rapporten är framtagen med ekonomiskt bidrag från Trafikverkets Skyltfond. Ståndpunkter och slutsatser i rapporten reflekterar författarna och överensstämmer inte med nödvändighet med Trafikverkets ståndpunkter och slutsatser inom rapportens ämnesområde.

Vi vill tacka Skyltfonden som har gjort undersökningen möjlig genom ett ekonomiskt bidrag. Vidare vill vi tacka Martin Miljeteig på Svenska Transportarbetarförbundet och Johan Lundh på Seko som har bidragit med värdefulla erfarenheter och synpunkter till vårt arbete. Ett stort tack också till de företag som har medverkat i undersökningen och låtit oss genomföra enkätundersökningen och de tekniska utvärderingarna. Slutligen vill vi tacka våra lokala funktionärer som har hjälpt till med utdelning och insamling av enkäter på de olika arbetsplatserna.

2. SAMMANFATTNING

Alkoskåp för nyckelhantering eller inpassering kan bidra till ökad säkerhet i trafiken och på olika arbetsplatser. Det är dock viktigt att dessa system fungerar och att tekniken används på ett sätt som ger positiva trafiksäkerhets- och arbetsmiljöeffekter och tar hänsyn till den personliga integriteten.

MHF har genomfört en undersökning och utvärdering av dagens användning av alkoskåp på ett antal arbetsplatser i Sverige. Syftet med undersökningen har varit att utvärdera och analysera tillämpningen av så kallade alkoskåp för att därmed bidra till en ökad trafiksäkerhet i transportföretag och andra företag som använder dessa system. Undersökningen har gjorts på åtta arbetsplatser som idag har alkoskåp eller motsvarande passersystem. Den omfattar en teknisk utvärdering samt en utvärdering av rutiner. För de tekniska kontrollerna har använts kalibrerade och kontrollerade simulatorer och de testlösningar som använts är blandade enligt de ackrediterade metoder som används i MHF Test Lab. All använd mätutrustning har full spårbarhet till SI-enhet.

Resultaten har sammanställts i denna rapport som dessutom presenterar ytterligare relevant information om dessa system, exempelvis hur personuppgiftshanteringen tolkas och tillämpas av Datainspektionen.

De viktigaste slutsatserna från enkätundersökningen är att förarnas acceptans för användning av alkoskåp för nyckelhantering eller inpassering är hög och att de upplever att systemet som helhet har fungerat bra eller mycket bra. Förarna ger i många av enkätsvaren uttryck för att det är en trygghet att veta att ingen på deras arbetsplats kan köra onykter. På de flesta arbetsplatserna blåser förarna i början och slutet av arbetspasset,

Utrustningen upplevs av användarna ibland vara seg och hårt sliten och det kan uppstå kösituationer när många ska blåsa vid samma tidpunkt.

Av enkätsvaren kan utläsas en stor osäkerhet om det finns en handlingsplan som kommer att följas om utrustningen ger utslag för alkohol. Fyra av tio förare har angett att de inte vet om det finns en sådan handlingsplan. Vår slutsats av enkätsvaren från personal, fackliga representanter och arbetsgivare är att den lokala fackliga förankringen och inflytande enligt MBL är svag. Många hänvisar till centrala överenskommelser mellan fack och arbetsgivare.

De tekniska undersökningarna har gett oroande resultat och visar att inte ett enda av de bränslecellsbaserade systemen fungerade tillfredställande till 100 %. Något av systemen reagerade inte på alkoholpåverkan förrän man kom upp i alkoholvärden motsvarande 0,70 promille (0,35 mg/l utandningsluft).

Anledningen till dessa brister bedöms vara den höga belastningen i form av frekvent användning av många förare i kombination med bristfällig hygienisk hantering av munstycken. På vissa arbetsplatser har man redan efter 2-3 veckors användande genomfört lika många utandningsprov som den årliga mängd utandningsprov för vilket alkoholåset i modulsystemet är testat och kontrollerat för att uppfylla den europeiska kvalitetsstandarden EN 50436-2. Trots detta så kontrolleras och kalibreras systemen normalt bara en gång per år.

Det enda system som i undersökningen uppvisat tillfredställande resultat gällande såväl mätnoggrannhet, uppföljning och larm som användarvänlighet är ett system som bygger på IR-baserad teknik utan munstycke.

I anslutning till undersökningen redogörs också för hur personuppgiftslagen bör tillämpas i företag som använder alkoskåp eller liknande utrustning med hjälp av referat från Datainspektionens utlåtanden i ett par aktuella tillsynsärenden.

Rapporten avslutas med ett antal rekommendationer gällande implementering, kvalitetssäkring och användarrutiner för alkoskåp.

3. BAKGRUND

Så kallade alkoskåp för nyckelhantering eller inpassering har på senare år blivit ett vanligt förekommande alternativ till fordonsinstallerade alkolås. Syftet har varit att säkerställa nyktra förare och/eller nykterhet på arbetsplatser. Men introduktionen av alkoskåp har präglats av återkommande rapporter från användarna om tekniska brister. Det har t.ex. förekommit fall där har funnits misstanke om att föraren varit berusad, men utrustningen visat grönt. Mätresultaten har då ifrågasatts, vilket har lett till att man har gjort uppföljande tekniska kontroller. Uppföljningen har visat på drift i mätinstrumentet och felaktiga mätvärden, vilket gör att systemen heller inte har fullföljt sin funktion och stoppat den berusade föraren.

Det har också påtalats brister när det gäller de rutiner som tillämpas i anslutning till alkoskåpen vilket bl.a. har lett till lokala konflikter mellan fack och arbetsgivare. Transportarbetarförbundet hävdar att det finns brister avseende lokala rutiner kring alkoskåpen och anser att alkolås ger mycket högre trafiksäkerhet än alkoskåp. Datainspektionen har också uppmärksammat brister i relation till personuppgiftslagen och genomfört ett tillsynsärende i ett transportföretag. Ärendet refereras längre fram i rapporten.

4. SYFTE

Undersökningens syfte har varit att utvärdera och analysera tillämpningen av så kallade alkoskåp för att därmed bidra till en ökad trafiksäkerhet i transportföretag och andra företag som använder dessa system.

5. METOD OCH MATERIAL

Åtta arbetsplatser som idag har alkoskåp har undersökts och utvärderats avseende användningen av alkoskåp eller passersystem med motsvarande utrustning, nämligen Posten logistik i Bromma, Posten logistik i Stockholms frihamn, Posten logistik i Solna, Posten logistik i Tomtebodavägen, Posten logistik i Skövde, Posten logistik i Eskilstuna, Posten logistik i Örebro samt Borås lokaltrafik

Utvärderingen har bestått av en **teknisk utvärdering** samt en **utvärdering av rutiner**. Den tekniska utvärderingen har genomförts genom utvärderingar och kontroller där alkolåsets mätnoggrannhet kontrollerats genom att man blåser i alkolåset med hjälp av simulatorer som har en känd och kontrollerad alkoholnivå. Resultatet som uppmätts i alkolåset har i vissa fall tankats ut via dataloggen och jämförts med resultatet från den alkohollösning som används i de simulatorer som vi har använt vid testerna. I andra fall har det bara kontrollerats om systemen varnar eller låser om man utsätter dem för alkoholkoncentrationer över laglig gräns. Antalet levererade blåsprov har lagrats och sammanställs med uppgifterna om mätnoggrannhet. En användarenkät har genomförts bland personalen på företagen för att värdera och analysera hur systemen har fungerat och uppfattats av användarna. För tester och analys för den tekniska utvärderingen har MHF Test Lab och deras speciellt utbildade personal ansvarat. Den utrustning och de kalibreringslösningar som har använts för detta ändamål har full spårbarhet till riksmätplats.

Utvärderingen av rutiner har genomförts främst genom en enkätundersökning bland företagsledare, personal och fackliga organisationer. Enkäterna har utarbetats i samverkan med Svenska Transportarbetareförbundet och Seko. Distribution och insamling av enkäter har

genomförts av MHFs funktionärer. I samband med företagsbesöken har vi också kunnat göra egna iakttagelser och få kompletterande information av personer inom berörda företag.

Arbetsplatserna har valts med omsorg utifrån antal användare av systemen. Rapportförfattarna har försökt att hitta ett urval där man valt arbetsplatser med allt från 13 anställda till flera hundra. Detta för att försöka se om antalet brukare har någon betydelse för resultaten.

Dessutom har vi tittat närmare på hanteringen av munstycken för att här se om denna rutin kunnat påverka utrustningens funktionalitet. Arbetet och resultatet av de tekniska utvärderingarna samt utvärderingarna av rutiner redovisas i denna rapport.

Personalenkäterna har besvarats av 188 personer som arbetar i de angivna företagen. Av dessa är 160 män och 28 kvinnor. Åldersfördelningen hos den enkätbesvarande personalen framgår av följande tabell.

ålder	antal
< 29 år	43
30-39 år	32
40-49 år	31
50-59 år	44
> 60 år	25
Uppgift saknas	13

Tabell: åldersfördelning, personalenkäter

Vidare har ett antal fackliga representanter och representanter för företagsledningarna besvarat enkäter.

6. RESULTATREDOVISNING

6.1 TEKNISK UTVÄRDERING

6.1.1 METOD

Med hjälp av simulatorer har personal från MHF Test Lab simulerat ett antal utandningsprov i de olika alkonyckelskåp eller passersystem som har kontrollerats. Proven har utförts i serier varpå alla prov med alkohol har varvats med nyktra prov för att utesluta kontamineringsrisker. Oftast har minst 10-20 utandningsprov genomförts med alkoholkoncentrationer från 0,0 mg/l till 0,60 mg/l. Merparten av proven har utförts med en alkoholkoncentration på 0,10 mg alkohol per liter.

De system som kontrollerats har utrustats med främst alkoholmätningssutrustning från tre olika leverantörer, Dräger, Alcolock Sverige och Servotek. Företrädesvis har mätenheterna och systemen sedan integrerats med nyckelskåp eller passersystem som tillhandahållits från Pilotfish, BRA Security och Servotek. Tekniken i alkoholmätningssutrustningarna har baserats på främst bränslecellsteknik men också på IR mätningsteknik utan munstycke. I något fall har den aktuella uppmätta alkoholkoncentrationen tankats ur och lagts med i redovisningen, men i merparten av fallen har vi utgått från att om man utsätter alkoholmätningssenheten för en alkoholkoncentration som motsvarar 0,10 mg/l utandningsluft (0,2 promille) eller högre, alltså vid den straffrättsliga gränsen för rattfylleri. Vid denna nivå ska utrustningen förhindra framfart av fordon. Denna metodik har vi använt trots att vissa företag som ingått i utvärderingen hävdar att de har en 0,0-gräns och har önskat att vi skulle utföra testerna även på värden som ligger under gränsen för rattfylleri enligt trafikbrottslagen.

6.1.2 LABORATORIEUTRUSTNING OCH SPÅRBARHET

De simulatorer som använts är av märket Guth Laboratories, modell 210021 och modell 34C. Simulatorerna är kalibrerade och kontrollerade. De testlösningar som använts är blandade enligt de ackrediterade rutiner som används i MHF Test Lab.

Spårbarhet på lösningarna har skett vi säkerställt genom jämförelsetester med SKL, Sveriges Kriminaltekniska Laboratorium, men också med 163 andra forensiska labb i värden genom Collaborative Testing Services, Inc. Testledare för projektet har varit Tomas Jonsson, laboratoriechef vid MHF Test Lab.

Den tekniska utvärderingen har skett främst genom att vi, med hjälp av simulatorerna, har blåst in ett antal utandningsprov med olika fastställda alkoholkoncentrationer för att identifiera när systemet varnar eller blockerar på grund av påverkan. Detta är ett vedertaget sätt att prova alkoholmätningssutrustning. Användande av simulator baserad på våtgas innebär att man kommer så nära en mänsklig utandning som möjligt genom att simulatören levererar ett utandningsprov med rätt temperatur och med en luftfuktighet som ligger nära en människas utandning. Hänsyn har tagits till utarmning av testlösningen, genom att varje lösning inte har använts vid mer än 20 prov. Ingen av de använda testlösningarna har under genomförda tester mätts mer än 0,01 mg per liter i gasform.

6.1.3 OLIKA SYSTEM HAR KONTROLLERATS

Totalt har vi valt att titta på främst fyra olika system. Här visas några bilder av de olika anläggningarna:

Alkolåsmodul med drägerlås från BRA Security

Alkolåsmodul med Drägerlås från Pilotfish

Alkosystem från Servotek

Alkolåsmodul med V3 (Alcolock Sverige) lås från BRA Security

6.1.4 GENOMFÖRANDE

Två huvudtyper av system har kontrollerats, dels den traditionella bränslecellsbaserade tekniken med munstycken och dels den nya tekniken med IR-teknik som mäter på mättad utandningsluft utan ett fysiskt munstycke. Företrädelsevis har företagen som vi besökt använt de bränslecellsbaserade lösningarna. Här finns ett undantag, nämligen Borås lokaltrafik som vid vårt första besök och utvärdering använde ett bränslecellsbaserat system som de senare under perioden bytte ut mot ett system baserat på IR-mätning och utan munstycke.

En viktig förutsättning för att få ett rättvisande prov som motsvarar den blodalkoholkoncentration som testpersonen har är att provet tas från den luft som finns längst ner i lungorna. Detta gäller den traditionella tekniken med bränslecell där själva provtagningen tas efter att testpersonen har levererat en godkänd utandningsvolym på ca 1,2 -1,5 liter. Vi har under den tekniska testningen i vår undersökning inte sett några tecken på att alkoholmätningssystemet skulle ta provet tidigare än 1,2 liter, vilket skulle kunna äventyra resultatet. Däremot har vi kunnat konstatera att väldigt många som vi möter på de olika arbetsplatserna

säger att de ibland får blåsa både två och tre gånger innan alkolåset tar ett prov. Detta uppfattas av de flesta som ett stort problem. Detta förhållande märker vi även vid våra egna kontroller där flertalet av de testade enheterna känns svårblåsta och vi får testa om och om igen för att få mätaren att ta ett prov. Trolig anledning till detta redogör vi för noggrannare under avsnitten munstycken (6.1.5) och extra partikelfilter (6.1.6).

När det gäller mätningen i den nya IR-baserade mätenheten så är den mycket lättblåst och tar prov varje gång som vi blåser. Då denna enhet mäter på mättad utandning och dessutom behöver CO² som en referensgas har vi valt att ta in denna enhet på laboratoriet för att där göra en noggrannare kontroll rörande drift och mätnoggrannhet på berusade personer. En stor skillnad mellan den bränslecellbaserade enheten och IR-mätenheten är priset som är ca 20 ggr högre för IR-tekniken.

6.1.5 MUNSTYCKEN

För de bränslecellsbaserade systemen som använts i alkolåsmodulerna har alla utbytbara munstycken som förvarats på lite olika sätt. Här kan vi se stora skillnader i systemen rörande användarvänlighet och mätnoggrannhet som beror på förvaringen av munstyckena. Generellt så kan vi konstatera att de system som haft sina munstycken placerade i så kallade sortimentfack fungerar avsevärt mycket bättre än de där munstyckena förvarats i de anställdas fickor.

Sortimentfack för munstycken

Munstycke förvarat i ficka fullt med smuts

Vi kan genom vår undersökning konstatera, att även om företaget vi besöker har så få som 13 personer anställda och man väljer att förvara munstyckena i fickan på sina tjänstebyxor så fallerar och krånglar systemet avsevärt mer än om munstyckena placeras i sortimentfack. Här kan vi som ett exempel nämna Borås lokaltrafik, där deras första anläggning med bränslecellsbaserad teknik krånglade och flertalet av användarna sade att de fick blåsa både två och tre gånger.

Efter att systemet använts i 4 månader slutade det helt att indikera alkoholpåverkan under 0,67 promille, detta trots att passersystemet var försett med ett av marknadens stabilaste och mest använda alkoholås. Vid den utredning som MHF då gjorde kunde vi konstatera att handhavandet av munstyckena troligen var den största boven i dramat. 120 förare blåste i samma alkoholås och munstyckena förvarades i personalens kläder vilket, förenklat uttryckt, resulterade i att Borås lokaltrafikpersonals samlade fickludd hamnade i alkoholmätningseenheten och snabbt slog ut enheten.¹

De arbetsplatser som använder sortimentfack för munstyckena fungerar någorlunda bra ur ett användarperspektiv. På dessa arbetsplatser kan vi konstatera att användarna är nöjda och att det inte lika ofta måste blåsas om på grund av att enheten inte tar provet som den ska. Vi kan också konstatera att antalet användare av utrustningen har mindre betydelse ur användarperspektiv om man förvarar munstycken i sortimentfack. Vid vårt besök på Posten Logistik i Bromma kunde vi dock konstatera att alkoholmätningseenheten kändes mycket svårblåst trots att det bara fanns 13 användare. När vi undersökte hur man förvarar munstyckena kunde vi konstatera att personalen i merparten av fallen hade dem i någon byxficka. Detta bedömer vi vara en viktig anledning till att mätenheten fungerade dåligt ur ett användarperspektiv.

6.1.6 EXTRA PARTIKELFILTER

Vi kan konstatera att några av alkoholmätningseenheterna som används i nyckelskåpet och som är av märket Alcoclock Sverige V3 har utrustats med ett speciellt partikelfilter som fångar upp stora partiklar som damm och fickludd. Detta har haft en positiv effekt på användarvänligheten och dessa enheter uppfattas som mer lättblåsta och krånglar inte lika mycket som de utan filter.

Här ses partikelfiltret som monterats i öppningen där munstycket i normala fall placeras. Nu ansluter man i stället munstycket direkt i partikelfiltret.

¹ Tomas Jonsson, Arne Klingström och Lars Olov Sjöström, *Uppföljningsrapport – teknisk granskning av depåbaserat alkotest hos Borås Lokaltrafik*, Stockholm 2011, s. 4

6.1.7 SLITAGE OCH PRODUKTCERTIFIERING AV ALKOHOLMÄTNINGSENHETEN

De alkoholås av bränslecellstyp som används i alkonyckelskåpen är av vanligt förekommande modeller som uppfyller de europeiska kraven för att få säljas och monteras i fordon inom Europa. Båda modellerna Alcolock V3 och Dräger XT uppfyller standarden EN 50436-2. Dräger XT uppfyller dessutom standarden EN 50436-1 vilken är tillämplig i alkoholåsprogram för dömda rattfyllerister. När dessa alkoholås har genomgått provningar enligt ovanstående standarder på ackrediterade labb ingår ett långtidstest där handenhetens stabilitet avseende mätvärden testas under längre tid. Enligt Standarden EN 50436-2 punkt 8.15, "Long term behaviour", genomförs testet med 10 blås per arbetsdag under ett år, vilket motsvarar totalt 2 600 prov under året. Det görs för att kunna garantera att utrustningen behåller sin stabilitet med en kalibrering per år. När alkoholåset klarat detta test kan tillverkaren marknadsföra att det räcker med kalibrering en gång per år för att alkoholåset ska visa rätt.

När samma mätenhet används som komponent i ett alkoskåp för nyckelhantering eller inpassering blir användningen ofta väsentligt annorlunda än om mätenheten hade varit en del av ett fordonsmonterat alkoholås. Framförallt handlar det om en mera frekvent användning. I flera av de alkoskåp för nyckelhantering eller inpassering som används hos de av oss besökta företagen genomförs varje år 40 000 – 70 000 utandningsprov. Det innebär att en normal årlig mängd av blås i ett fordonsmonterat alkoholås genomförs på mindre än två-tre veckor i dessa andra applikationer för nyckelhantering eller inpassering.

Till detta kan läggas att en stor del av användarna säger att de måste blåsa både 2 och 3 gånger innan alkoholåset tar provet, vilket gör att det hypotetiskt kan bli över 100 000 blås per alkoholås och år. Det motsvarar över 40 gånger fler prov än vad alkoholåset från början är certifierat för att klara. Med andra ord kan man säga att man utsätter alkoholåset för en enorm påfrestning vilket resulterar i försämrad prestanda, både gällande mätnoggrannhet och gällande funktion. Denna problematik borde vara väl känd av leverantörerna av passersystem. Ändå meddelar en av leverantörerna följande nyhet på sin webbplats:

Nu är samtliga nyckelskåp och alkoholås servade och uppdaterade hos Posten (ca 550 st.). Vi ses igen om ett år.²

Flera förare som vi talat med i samband med vår undersökning har vittnat om att de tycker att alkoholås är bra men också att de är glada att företaget har satt det i nyckelskåpet i stället för direkt i lastbilen eller bussen. Problemen som de upplever när de ska blåsa vid nyckelskåpet vill de helt enkelt inte ha in i fordonet. Här kan vi bara konstatera att en yrkesförare som har alkoholås installerat i sitt fordon blåser i genomsnitt inte mer än två-tre gånger på en dag, vilket gör att alkoholåset maximalt kommer att användas vid ca 1 000 – 1 200 tillfällen under ett år. Detta gör att alkoholåset heller inte slits och att de användarproblem som man uppfattar vid alkonyckelskåpet troligen inte kommer att uppstå i ett fordonsmonterat alkoholås.

² BRA Securitys webbplats, <http://www.brsecurity.se/>, den 7/9 2012

6.1.8 RESULTAT MÄTNOGGRANNHET

I detta kapitel kommer vi nu in på resultaten av huruvida alkoholmätningssenheter baserade på bränslecell mäter rätt och stoppar berusade förare. Varje kontrollerad anläggning redovisas separat med de resultat som enheterna visar i displayfönstret, Dessutom kontrolleras funktionen så att alkonyckelskåpet inte går att öppna om föraren är berusad samt att passersystem och annat larmar som de ska.

Följande anläggningar redovisas på följande sidor:

- Borås Lokaltrafik, anläggning med bränslecellsbaserat system
- Posten logistik Tomtebodav
- Posten logistik Frihamnen Stockholm
- Posten logistik Bromma
- Posten Logistik Skövde
- Posten Logistik Örebro
- Borås Lokaltrafik, anläggning med IR-baserad teknik

6.1.8.1 Borås lokaltrafik

Anläggning med bränslecellsbaserat alkolås kopplat till passersystem

Antal användare: ca 125 st.

Alkoholmätningssenhet: 1 st. Dräger XT

Förvaring av munstycke: Företrädelsevis i fickan på personalkläderna

I följande tre tabeller redovisas en översikt av resultaten från de utförda testerna.

Alkolås nr 1 i Borås

Del 1. Test med våtgassimulator 0,10 mg alkohol/liter (motsvarar 0,2 promille)

Prov	Förväntat resultat	Resultat enligt alkolås	
1	ej godkänt	godkänt	
2	ej godkänt	godkänt	
3	ej godkänt	godkänt	
4	ej godkänt	godkänt	
5	ej godkänt	godkänt	
6	ej godkänt	godkänt	
7	ej godkänt	godkänt	
8	ej godkänt	godkänt	
9	ej godkänt	godkänt	
10	ej godkänt	godkänt	

Kommentarer: Denna nivå motsvarar gränsen för rattfylleri enligt Trafikbrottslagen.

Utrustningen borde därför ha registrerat "Ej godkänd". I samtliga fall så släppte utrustningen igenom utandningsprovet som godkänt.

Del 2. Test med våtgassimulator 0,30 mg alkohol/liter (motsvarar 0,6 promille)

Prov	Förväntat resultat	Resultat enligt alkolås	
11	ej godkänt	godkänt	
12	ej godkänt	godkänt	
13	ej godkänt	godkänt	
14	ej godkänt	godkänt	
15	ej godkänt	godkänt	

Kommentarer: Här är alkoholkoncentrationen tre gånger så hög som gränsen för rattfylleri av normalgraden. Ändå har samtliga prov godkänts, vilket är mycket anmärkningsvärt.

Del 3. Test med våtgassimulator 0,50 mg alkohol/liter (motsvarar 1,0 promille)

Prov	Förväntat resultat	Resultat enligt alkolås	
16	ej godkänt	ej godkänt	
17	ej godkänt	ej godkänt	
18	ej godkänt	ej godkänt	
19	ej godkänt	ej godkänt	
20	ej godkänt	ej godkänt	

Kommentarer: Vid denna alkoholkoncentration, som motsvarar gränsen för grovt rattfylleri enligt Trafikbrottslagen, har utandningsproven helt korrekt ej godkänts av utrustningen. Det finns dock betydande skillnader mellan registrerade alkoholkoncentrationer och verkliga alkoholkoncentrationer, som mest 0,5 promille. Dessutom föreligger stora *inbördes skillnader* mellan de registrerade alkoholkoncentrationerna i alkoskåputrustningen, från 0,50 promille till 0,67 promille, trots att exakt samma alkoholkoncentration tillförts.

Här kan vi konstatera att alkolåsenheten som är kopplad till systemet inte indikerar på alkoholpåverkan förrän utandningsprovet kommer över värden som ligger runt 0,70 ‰ (0,35 mg/l) vid dessa höga värden är föraren avsevärt påverkad och en stor fara för sig själv och alla medtrafikanter.

6.1.8.2 Posten Logistik Tomtebod

Anläggning med bränslecells-baserat alkolås kopplat till nyckelskåp. Här används 2 st. Dräger XT

Antal användare: ca 225 st.

Alkoholmätningssenheter: 2 st. Dräger XT

Förvaring av munstycke: i sortimentfack på vägg

I följande tre tabeller redovisas en översikt av resultaten från de utförda testerna.

Alkolås nr 1 i Tomtebod

Del 1. Test med våtgassimulator 0,10 mg alkohol/liter (motsvarar 0,2 promille)

Prov	Förväntat resultat	Resultat enligt alkolås	
1	Ej godkänt	Test godkänt	
2	Ej godkänt	Test godkänt	
3	Ej godkänt	Test godkänt	
4	Ej godkänt	Test godkänt	
5	Ej godkänt	Test godkänt	
6	Ej godkänt	Test godkänt	
7	Ej godkänt	Test godkänt	
8	Ej godkänt	Test godkänt	
9	Ej godkänt	Test godkänt	
10	Ej godkänt	Test godkänt	

Kommentarer: Denna nivå motsvarar gränsen för rattfylleri enligt Trafikbrottslagen.

Utrustningen borde därför ha registrerat "ej godkänd". I samtliga fall öppnade systemet och godkände provet trots att proven var i nivå med gränsen för rattfylleri

Alkolås nr 2 i Tomtebod

Del 1. Test med våtgassimulator 0,10 mg alkohol/liter (motsvarar 0,2 promille)

Prov	Förväntat resultat	Resultat enligt alkolås	
1	Ej godkänt	Ej godkänt	
2	Ej godkänt	Test godkänt	
3	Ej godkänt	Test godkänt	
4	Ej godkänt	Ej godkänt	
5	Ej godkänt	Test godkänt	
6	Ej godkänt	Test godkänt	
7	Ej godkänt	Test godkänt	
8	Ej godkänt	Ej godkänt	
9	Ej godkänt	Test godkänt	
10	Ej godkänt	Test godkänt	

Kommentarer: Denna nivå motsvarar gränsen för rattfylleri enligt Trafikbrottslagen.

Utrustningen borde därför ha registrerat "Ej godkänd" i samtliga fall. Detta skedde bara i 3 av 10 kontrollerade prov.

Alkolås nr 1 i Tomtebodå

Del 2. Test med våtgassimulator 0,15 mg alkohol/liter (motsvarar 0,3 promille)

Prov	Förväntat resultat	Resultat enligt alkolås	
1	Ej godkänt	Ej godkänt	
2	Ej godkänt	Ej godkänt	
3	Ej godkänt	Ej godkänt	
4	Ej godkänt	Ej godkänt	
5	Ej godkänt	Ej godkänt	
6	Ej godkänt	Test godkänt	
7	Ej godkänt	Ej godkänt	
8	Ej godkänt	Ej godkänt	
9	Ej godkänt	Ej godkänt	
10	Ej godkänt	Ej godkänt	

Kommentarer: Eftersom så många prov visade på godkänt vi gränsen 0,10 mg/l så gör vi här ytterligare en kontroll med alkoholnivån 0,15 mg/l (0,3 promille). Trots detta så släpper alkolåset igenom alkoholpåverkan på 1 av 10 prov.

Alkolås nr 2 i Tomtebodå

Del 2. Test med våtgassimulator 0,15 mg alkohol/liter (motsvarar 0,3 promille)

Prov	Förväntat resultat	Resultat enligt alkolås	
1	Ej godkänt	Ej godkänt	
2	Ej godkänt	Ej godkänt	
3	Ej godkänt	Ej godkänt	
4	Ej godkänt	Ej godkänt	
5	Ej godkänt	Ej godkänt	
6	Ej godkänt	Ej godkänt	
7	Ej godkänt	Ej godkänt	
8	Ej godkänt	Ej godkänt	
9	Ej godkänt	Ej godkänt	
10	Ej godkänt	Ej godkänt	

Kommentarer: Eftersom så många prov visade på godkänt vi gränsen 0,10 mg/l så gör vi här ytterligare en kontroll med alkoholnivån 0,15 mg/l (0,3 promille). När det gäller alkolås nr 2 i Tomtebodå så stoppade det samtliga vid nivån 0,15 mg/l.

6.1.8.3 Posten Logistik Frihamnen Stockholm

Anläggning med bränslecellsbaserat alkolås kopplat till nyckelskåp

Antal användare: ca 45-60 st.

Alkoholmätningseenhet: 1 st. Alcolock V3

Förvaring av munstycke: i sortimentfack på vägg

Del 1. Test med våtgassimulator 0,10 mg alkohol/liter (motsvarar 0,2 promille)

Prov	Förväntat resultat	Resultat enligt alkolås	
1	Spärrad	Var aktsam	
2	Spärrad	Spärrad	
3	Spärrad	Var aktsam	
4	Spärrad	Var aktsam	
5	Spärrad	Spärrad	
6	Spärrad	Spärrad	
7	Spärrad	Spärrad	
8	Spärrad	Spärrad	
9	Spärrad	Spärrad	
10	Spärrad	Spärrad	

Kommentarer: Denna nivå motsvarar gränsen för rattfylleri enligt Trafikbrottslagen.

Utrustningen borde därför ha registrerat "Spärrad" i samtliga fall. Här visade alkolåset: Var aktsam vid 3 av 10 prov. Då detta bara är en varning var det inga problem att hämta ut nycklarna trots att proven motsvara gränsen för rattfylleri. Glädjande här är att i alla fall 7 av 10 prov spärrade alkolåset vid 0,10 mg/l

6.1.8.4 Posten Logistik Bromma

Anläggning med bränslecellsbaserat alkolås kopplat till nyckelskåp

Antal användare: ca 10-13 st.

Alkoholmätningenhet: 1 st. Dräger XT

Förvaring av munstycke: Företrädelsevis i fickan på personalkläderna eller liggande i fönstret.

Del 1. Test med våtgassimulator 0,10 mg alkohol/liter (motsvarar 0,2 promille)

Prov	Förväntat resultat	Resultat enligt alkolås	
1	Ej godkänt	Test godkänt	
2	Ej godkänt	Test godkänt	
3	Ej godkänt	Test godkänt	
4	Ej godkänt	Test godkänt	
5	Ej godkänt	Test godkänt	

Kommentarer: Denna nivå motsvarar gränsen för rattfylleri enligt Trafikbrottslagen.

Utrustningen borde därför ha registrerat "Ej godkänt" i samtliga fall. I samtliga fall öppnade systemet och godkände provet trots att proven var i nivå med gränsen för rattfylleri.

Detta alkolås var extremt svårblåst och personalen säger att de nyligen haft det på service och att detta lås fungerade bättre än det som de sängt in för två veckor sedan. Det innebär att detta lås var nykalibrerat. Trots detta så släpper det igenom och vi fick ofta blåsa mellan 3-10 gånger mellan varje prov för att alkolåset över huvud taget skulle ta ett prov.

Del 2. Test med våtgassimulator 0,15 mg alkohol/liter (motsvarar 0,3 promille)

Prov	Förväntat resultat	Resultat enligt alkolås	
1	Ej godkänt	Test godkänt	
2	Ej godkänt	Test godkänt	
3	Ej godkänt	Test godkänt	
4	Ej godkänt	Test godkänt	
5	Ej godkänt	Test godkänt	

Kommentarer: Denna nivå ligger långt över gränsen för rattfylleri enligt Trafikbrottslagen.

Utrustningen borde därför ha registrerat "Ej godkänt". I samtliga fall öppnade systemet och godkände provet trots att proven var 0,15 mg/l (0,3 promille). Då detta lås var oerhört svårblåst och personalen ville gå hem efter 3 timmars testade så beslutade vi att inte köra en omgång med högre alkoholnivå så vi kan inte fastslå hur missvisande detta alkolås var vid högre alkoholhalter.

6.1.8.5 Posten Logistik Skövde

Anläggning med bränslecells-baserat alkolås kopplat till nyckelskåp

Antal användare ca 30 st.

Alkoholmätningens enhet: 1 st. Alcolock V3

Förvaring av munstycke: i sortimentfack på vägg

Del 1. Test med våtgassimulator 0,10 mg alkohol/liter (motsvarar 0,2 promille)

Prov	Förväntat resultat	Resultat enligt alkolås	
1	Spärrad	Spärrad	
2	Spärrad	Spärrad	
3	Spärrad	Spärrad	
4	Spärrad	Spärrad	
5	Spärrad	Var aktsam	
6	Spärrad	Var aktsam	
7	Spärrad	Spärrad	
8	Spärrad	Var aktsam	
9	Spärrad	Spärrad	
10	Spärrad	Var aktsam	

Kommentarer: Denna nivå motsvarar gränsen för rattfylleri enligt Trafikbrottslagen.

Utrustningen borde därför ha registrerat "Spärrad" i samtliga fall. Här visade alkolåset "Var aktsam" vid 4 av 10 prov. Då detta bara är en varning var det inga problem att hämta ut nycklarna trots att proven motsvarar gränsen för rattfylleri. Glädjande här är att i alla fall 6 av 10 prov spärrade alkolåset vid 0,10 mg/l.

6.1.8.6 Posten Logistik Örebro

Anläggning med bränslecells-baserat alkolås kopplat till nyckelskåp

Antal användare: ca 55 st.

Alkoholmätningens enhet: 1 st. Alcolock V3

Förvaring av munstycke: I sortimentfack på vägg, dock har ändå många munstycket i fickan.

Del 1. Test med våtgassimulator 0,10 mg alkohol/liter (motsvarar 0,2 promille)

Prov	Förväntat resultat	Resultat enligt alkolås	
1	Spärrad	Spärrad	
2	Spärrad	Spärrad	
3	Spärrad	Spärrad	
4	Spärrad	Var aktsam	
5	Spärrad	Spärrad	
6	Spärrad	Spärrad	
7	Spärrad	Spärrad	
8	Spärrad	Spärrad	
9	Spärrad	Spärrad	
10	Spärrad	Spärrad	

Kommentarer: Denna nivå motsvarar gränsen för rattfylleri enligt Trafikbrottslagen.

Utrustningen borde därför ha registrerat "Spärrad" i samtliga fall. Här visade alkolåset: "Var aktsam" vid 1 av 10 prov. Då detta bara är en varning var det inga problem att hämta ut nycklarna trots att proven motsvarar gränsen för rattfylleri. Glädjande här är att i alla fall 9 av 10 prov spärrade alkolåset vid 0,10 mg/l.

6.1.8.7 Borås lokaltrafik

Anläggning med IR baserad mätenhet kopplad till passersystem

Antal användare: ca 80 st.

Alkoholmätningens enhet: 1 st. Servotek The Gold Standard

Förvaring av munstycke: Då enheten mäter utan fysisk kontakt så finns inga munstycken

Del 1. Test med våtgassimulator 0,10 mg alkohol/liter (motsvarar 0,2 promille)

Prov	Förväntat resultat	Resultat enligt alkolås	
1	Spärrad	Spärrad	
2	Spärrad	Spärrad	
3	Spärrad	Spärrad	
4	Spärrad	Spärrad	
5	Spärrad	Spärrad	
6	Spärrad	Spärrad	
7	Spärrad	Spärrad	
8	Spärrad	Spärrad	
9	Spärrad	Spärrad	
10	Spärrad	Spärrad	

Kommentarer: Denna nivå motsvarar gränsen för rattfylleri enligt Trafikbrottslagen.
Utrustningen spärrade samtliga blås.

6.1.9 SAMMANFATTNING TEKNISKA UTVÄRDERINGEN

Bränslecellsbaserade system

När det gäller de bränslecellsbaserade systemen kan vi konstatera att utrustningen inte i ett enda fall fungerade fullt ut. Något av systemen reagerade inte på alkoholpåverkan förrän man kom upp i alkoholvärden motsvarande 0,70 promille (0,35 mg/l utandningsluft). Vid denna alkoholkhalt är man rejält påverkad och en stor fara för sig själv och sin omgivning i trafiken. Vi kan se ett mönster i förhållande mellan de system som fungerar lite och de som i stort sett inte fungerar alls. Munstyckena och dess hantering har en stor betydelse. Där man inte haft några rutiner kring hanteringen av munstycket och dessutom inte satt upp sortimentfack där förarna kan förvara sina personliga munstycken fungerar systemen mycket dåligt. Systemen mäter helt fel och uppfattas dessutom som svårblåsta av användarna. Där man har använt sortimentfack och dessutom kompletterat Alcolock V3 med det extra partikelfiltret fungerar det dock lite bättre. Vi ser också att det ökade slitaget på alkolåsen har betydelse. Kalibreringar bör ske mycket oftare, senast efter 2 600 prov. Idag används system som genomför närmare 70 000 provtagningar på ett år utan att de kalibreras och får service. Tillverkarna av systemet har också brustit i validering och provning av utrustningen innan den har tagits i aktivt bruk. Detta eftersom man helt litat på att alkolåsen klarar kalibrering en gång per år eftersom de gör det i en fordonsintegration. Här har man alltså inte tagit hänsyn till den extra påfrestning som ett alkolås i alkonyckelskåp eller moduler utsätts för. Det handlar både om extremt många blås och om en stor utsatthet mot kondens och kontamineringar i form av hosta, slem och snus m.m. samt i vissa fall partiklar från vårdslöst förvarade munstycken som påverkar mätenhetens stabilitet. Alkolåsen hinner inte torka ur mellan de olika provtagningarna vilket också kan innebära att den fukt som samlas i kanalerna fram till bränslecellen binder eventuell alkohol i utandningsluften och ger i dessa fall också ett missvisande värde som är betydligt lägre än det alkoholvärde som ska spegla provningspersonens blodalkoholkoncentration. MHF har tidigare redogjort för de olika faktorer som kan påverka bränslecellsbaserade mätningar av utandningsluft i rapporten *Förstudie Alkolåsombud*.³

IR-baserade system

När det gäller det IR-baserade system som vi har testat och utvärderat i denna rapport så kan vi inte se någon avdrift över tid. Vi har genomfört drifttest på denna mätteknik och konstaterat att inte ens efter ett års användande hade enheten drivit iväg över 2 %. Detta trots att man genomfört över 30 000 prov i mätenheten. Servoteks IR-baserade system "the Gold Standard" bygger på patenterat sätt och apparat för att genom mätning i en persons utandningsluft indirekt bestämma koncentrationen av ett förutbestämt ämne i blodet genom mätning av koncentrationen av det nämnda ämnet och koncentrationen av vattenånga i utandningsluften och utnyttjande av känt samband mellan dessa koncentrationer. Med denna metod och utrustning som använder vattenånga och koldioxid som referensgaser är det möjligt att också i en liten mängd utandningsluft och med mycket snabb analys mäta alkoholpåverkan med en hög precision, vilket inte är möjligt i ett bränslecellsbaserat instrument. Vi har låtit genomföra ett förenklat jämförelsetest i MHF International Road Safety Lab där Servoteks instrument har jämförts med bevisinstrumentet Evidenzer, som används av polisen, tullen och kustbevakningen i Sverige för bevisning vid misstänkt rattfylleri. Testet har också omfattat olika blåsförfaranden. Här redovisas testresultaten.

³ Jonsson, Tomas och Sjöström, Lars Olov, *Förstudie Alkolåsombud*, Stockholm 2010, s. 20-23

Förenklat jämförelsetest på Servoteks alkoholanalysator och Evidenzer

Detta är ett förenklat test där vi använt oss av 10 olika testpersoner. Testpanelen har representerat ett urval av individer med mycket varierande fysiologiska egenskaper. Viktmässigt har vi ett spann från 56 kg -145 kg och testpersonernas vitalkapacitet eller möjlighet att tömma lungorna på luft har varierat från 3,0 l till 7,5 liter. Alla testpersoner har under kvällen druckit olika mängd alkohol fördelat på vin, öl, cider samt whisky. Innan provtagning har gjorts har ingen förtäring av alkohol fått ske på 10 minuter. Testpersonen har sköljt munnen med vatten innan provtagning. All alkohol har intagits i kombination med mat och tilltugg. Varje testcykel har utförts genom att testpersonen först fått blåsa ett enkelprov i Evidenzer och därefter tre olika prov i Servoteks alkoholanalysator. De tre proven i Servoteks utrustning har haft olika karaktär i blåsförfarandet.

Efter blåsserien har testpersonen fått blåsa ytterligare ett enkelprov i Evidenzer. De tre lika proven med den munstyckslösa mätningen har varit enligt följande:

- "Som att blåsa ut ett ljus". Här håller testpersonen blåsslängen ca 2-5 cm framför munnen och personen levererar en forserande luft som hastigt och hårt kommer ut från munnen. Blåsningen pågår oftast inte längre än 1-1,5 sekunder
- "Långblåsning". Här håller testpersonen blåsslängen ca 2-5 cm framför munnen och blåser lagom hårt under en lång stund, detta moment motsvarar hur man blåser i Evidenzer.
- "Minimal blåsning". Här håller testpersonen blåsslängen 1-3 cm framför munnen och bara pustar eller svagt blåser mycket kort in i slangen.

Resultaten redovisas på nästa sida.

Ansvarig testledare	Datum
Tomas Jonsson	2012-03-03

Nr	Kön	Vital- kapa- citet.	Evidenzer		Servotek – Blås ut ett ljus	Servotek – Lång- blåsning	Servotek – Minimal blåsning	Evidenzer	
			Tid	Mg/ l	Mg/l	Mg/l	Mg/l	Tid	Mg/l
1	Kvinna	4,5	20:44	0,04	0,04	0,05	0,04	20:48	0,03
2	Kvinna	4,5	22:49	0,16	0,16	0,16	0,16	22:51	0,16
3	Kvinna	4,5	23:49	0,12	0,11	0,12	0,11	23:51	0,12
4	Kvinna	4,5	01:00	0,05	0,06	0,05	0,04	01:02	0,05
5	Man	3,0	20:53	0,05	0,07	0,06	0,06	20:57	0,05
6	Man	3,0	22:29	0,09	0,09	0,10	0,09	22:33	0,08
7	Man	3,0	23:53	0,22	0,23	0,23	0,22	23:56	0,23
8	Man	3,0	00:41	0,30	0,29	0,29	0,28	00:44	0,32
9	Kvinna	3,5	20:46	0,12	0,10	0,12	0,11	20:49	0,12
10	Kvinna	3,5	22:39	0,13	0,11	0,14	0,10	22:41	0,13
11	Kvinna	3,5	23:39	0,16	0,14	0,17	0,14	23:41	0,16
12	Kvinna	3,5	00:46	0,14	0,13	0,17	0,12	00:48	0,14
13	Man	7,5	20:38	0,19	0,22	0,21	0,19	20:42	0,19
14	Man	7,5	22:35	0,21	0,22	0,22	0,23	22:37	0,20
15	Man	7,5	23:35	0,24	0,24	0,24	0,23	23:37	0,22
16	Man	7,5	00:51	0,18	0,22	0,21	0,23	00:53	0,19
17	Kvinna	3,6	20:51	0,04	0,05	0,05	0,05	20:55	0,04
18	Kvinna	3,6	22:44	0,07	0,07	0,08	0,07	22:47	0,07
19	Kvinna	3,6	23:26	0,09	0,10	0,11	0,09	23:29	0,09
20	Kvinna	3,6	00:55	0,14	0,14	0,16	0,14	00:58	0,14
21	Man		21:26	0,05	0,06	0,06	0,05	21:28	0,05
22	Man		21:40	0,08	0,08	0,08	0,09	21:42	0,08
23	Man		21:30	0,16	0,16	0,17	0,16	21:33	0,15
24	Man		21:22	0,26	0,26	0,29	0,24	21:24	0,27
25	Man		21:49	0,25	0,24	0,25	0,23	21:51	0,26
26	Man		21:35	0,05	0,05	0,04	0,05	21:37	0,04
27	Man		21:55	0,04	0,04	0,04	0,04	21:57	0,00 *

* Evidenzer har ett inbyggt maskvärde där alla redovisade resultat från 0,03 mg/l och nedåt redovisas som 0,00 mg/l

Slutsatser av jämförelsetest:

Då alkoholkurvan i utandningen går upp och ner under absorptions-, distributions- och eliminationsfasen kan vi inte på ett hundra procentigt sätt fastställa hur mycket som resultaten avviker i förhållanden mellan de olika proven detta eftersom flera osäkra faktorer spelar in. Detta kan vi klart och tydligt se i ex prov 8 där Evidenzer först mäter 0,30 mg/l och 3 minuter senare 0,32 mg/l. Dessutom har testpersonerna i detta test själva ansvarat för intag av alkohol vilket innebär att det är svårt att helt utesluta kvarstående kontamineringar i munhåla eller liknande. Den nya standarden för sållningsinstrument i Europa EN 15964 specificerar tillåtna avvikelser med följande krav: Alkoholnivåer upp till 0,20 mg/l får avvika $\pm 0,02$ mg/l. Alla värden där över ± 10 %.

Det vi klart kan konstatera i denna studie är att trendlinjerna inom varje serie ligger mycket bra. Variationerna i blåsförfarandet har i Servoteks utrustning en marginel betydelse. Merparten av de uppmätta värdena ligger inom de ställda kraven i den nya internationella standarden.

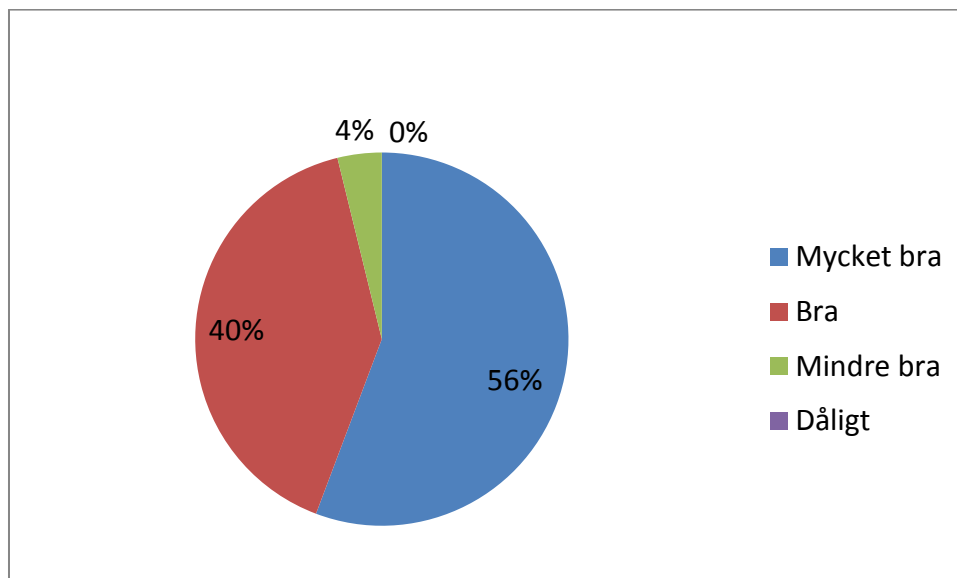
6.2 UTVÄRDERING AV RUTINER

På de åtta arbetsplatserna har en enkätundersökning genomförts med företagsledare, personal och fackliga organisationer. Enkäterna har utarbetats i samverkan med Svenska Transportarbetareförbundet. En del av enkätfrågorna har utformats med färdiga svarsalternativ medan andra frågor är formulerade så att det ges möjlighet till öppna svar där respondenten själv får formulera och skriva ner svaren.

6.2.1 RESULTAT FRÅN PERSONALENKÄT

I personalenkäten har vi ställt ett antal frågor som främst är inriktade på de praktiska erfarenheterna av alkoskåp i det dagliga arbetet samt de rutiner för användning som tillämpas på arbetsplatsen. Svarsbortfallet är litet och överstiger inte tre procent på någon enskild fråga. Här redovisas en sammanfattning av enkätsvaren.

Fråga 3. Ni har på arbetsplatsen ett system som återkommande kontrollerar förarnas nykterhet. Hur tycker Du att systemet som helhet har fungerat?

Enkätsvaren från personalen visar att hela 96 procent av enkätbesvararna tycker att systemet har fungerat mycket bra eller bra. Endast fyra procent har angett att det har fungerat mindre bra.

Kommentarer:

"Ofta trasigt. Tar lång tid innan det lagas. Ibland fungerar enheten dåligt så man får blåsa 4-5-6 gånger."

"Har ibland lång reaktionstid från det man blåser till utslag. Krånglar ganska ofta, får blåsa om ibland då enheten inte alltid reagerar på första blåset."

"Förutom mindre tekniskt strul med nyckelhållaren är systemet i sig väldigt bra."

"Riktigt bra system"

"Det är bra system att på ett smidigt sätt kontrollera nykterheten."

"Tar tid ibland, "vänta" i displayen. Väldigt sällan helt ur funktion"

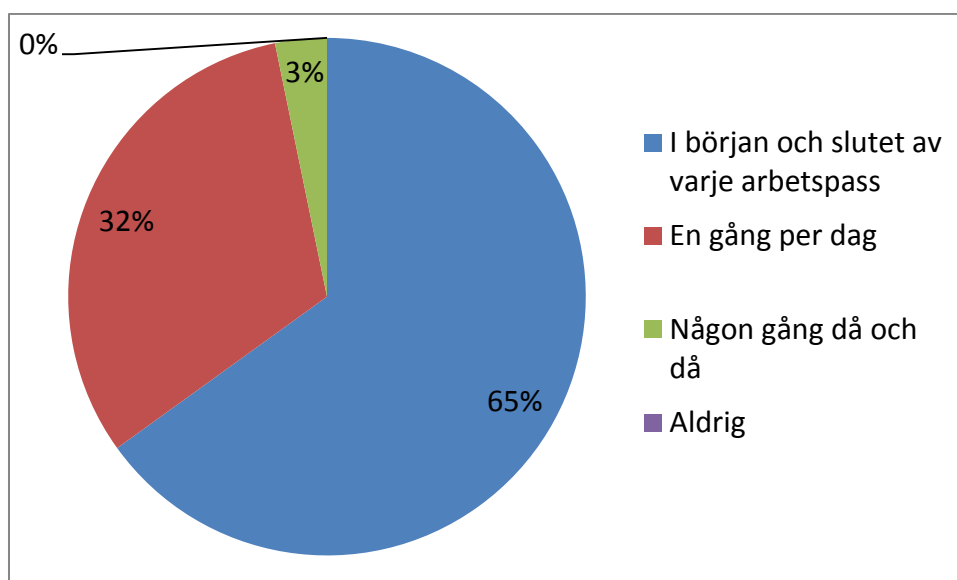
"Viktigt. Ingen stress. Smidigt och enkelt."

"Om man ej är snabb nog att ta kvittot drar maskinen in kvittot och blåsprov får göras för att erhålla nytt kvitto."

"Förutom i igångsättningsskedet av maskinen så fick jag höga värden som företaget trodde var alkohol, men visade sig sedan att jag hade så höga metanvärden. Efter det har mätning på metan tagits bort."

"Krånglar ibland. Har varit krångel med att det slutat fungera någon gång. Man kan ta ut nycklar åt andra."

Fråga 4. Hur ofta blåser du som förare i utrustningen?

Det vanligaste förfarandet på de arbetsplatser som ingår i vår försökning är att förarna blåser i början och slutet av arbetspasset, d.v.s. två gånger per dag. Ett förekommande alternativ är att förarna enbart blåser i början av arbetspasset.

Kommentarer:

"Vid bilbyte blir det flera gånger om dagen. Allt från 2-5 ggr per dag ungefär."

"Majoriteten av min tid spenderas inomhus. Sällan jag åker ut, men om det händer så blåser jag."

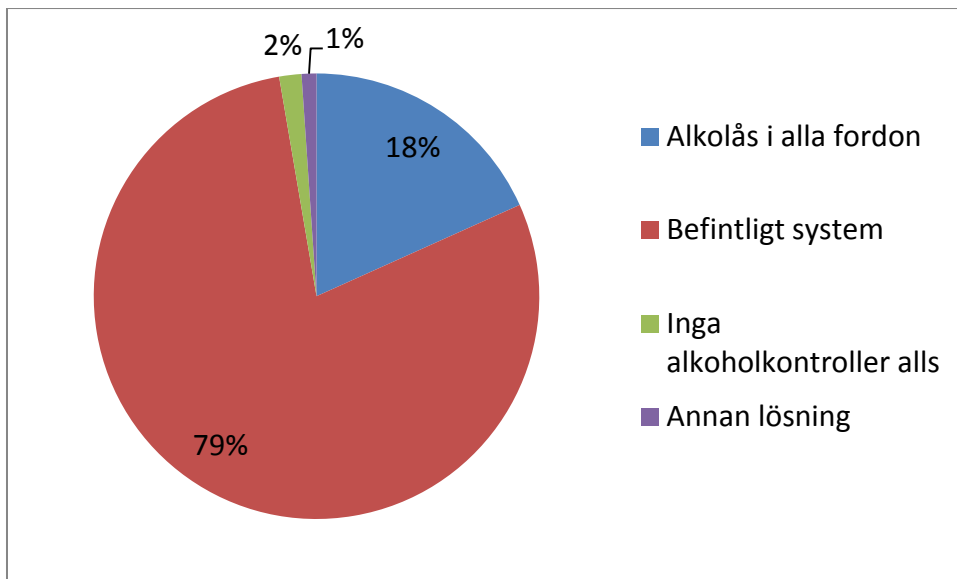
"Ibland flera gånger per pass. Någon gång kan det hända att jag inte blåser ut eller in p.g.a. trafik- och bilsituationen. Ibland byter man bil och då får man blåsa igen."

"Varje gång jag hämtar/lämnar en nyckel."

"Vid arbetets början. Två gånger vissa dagar. "

"Fem gånger om dagen. Är transportledare – ej chaufför"

Fråga 5. Vilka tekniska system för att kontrollera nykter trafik skulle du vilja se på sin arbetsplats i framtiden?

En överväldigande majoritet på 79 procent föredrar det befintliga systemet med någon typ av alkoscåp framför alkolås och andra lösningar för att kontrollera chaufförernas nykterhet. Av kommentarerna framgår också att de chaufförer som kör godstransporter med många avlämningsplatser stänger av och startar bilarna många gånger per dag och tror att användning av alkolås skulle innebära många och tidskrävande blås.

Kommentarer:

"Alkolås i fordon är för krångligt och tidskrävande."

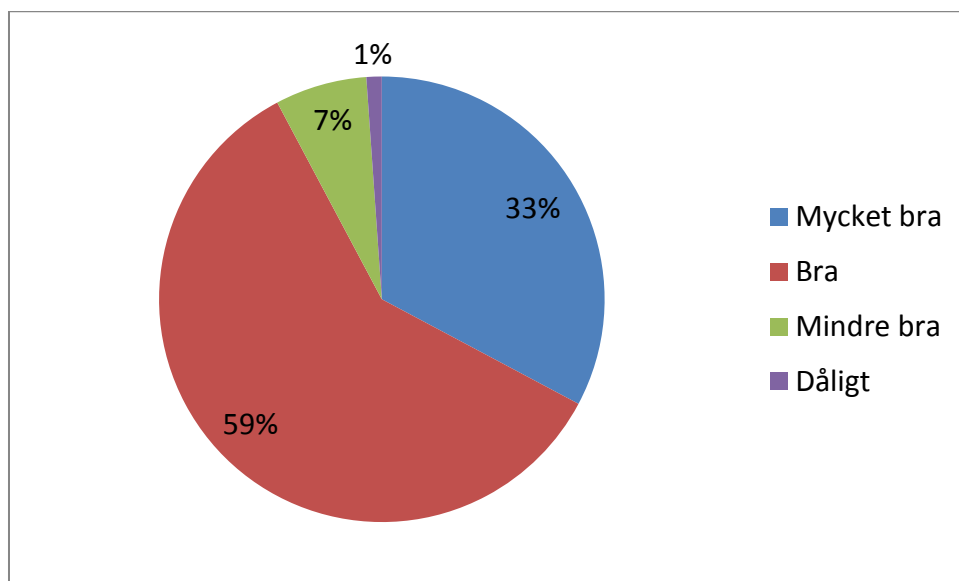
"Borde räcka att blåsa en gång i början av arbetspasset och en gång vid dagens slut."

"Stickprovskontroller ute i hallen. Stickprover har vi 4 gånger/år."

"När det krånglar är det bättre att det gör det i skåpet än i bilen."

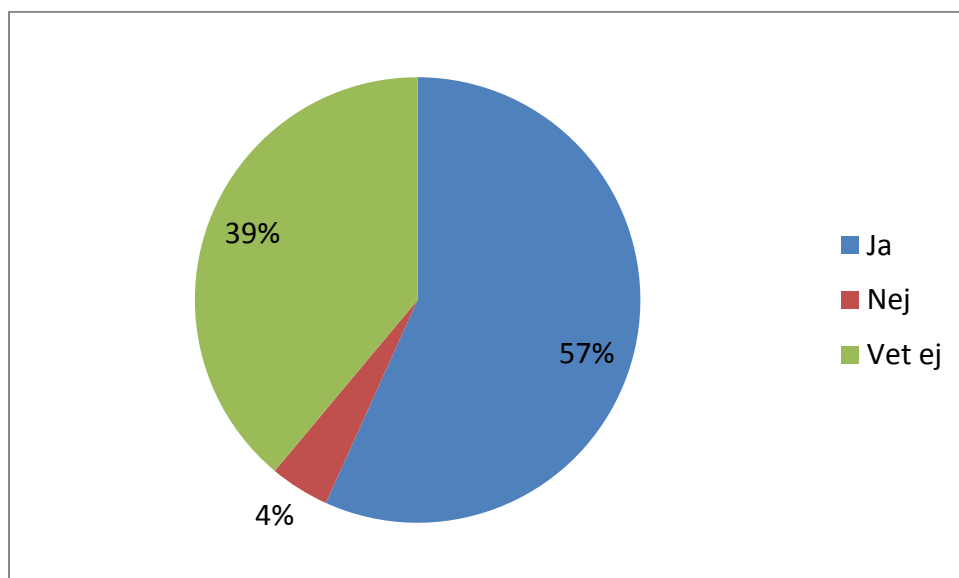
"Alkolås i fordonen skulle ta för lång tid då vi stänger av och startar bilarna så många gånger om dagen."

Fråga 6. Hur tycker du att informationen om alkosystemet har fungerat?

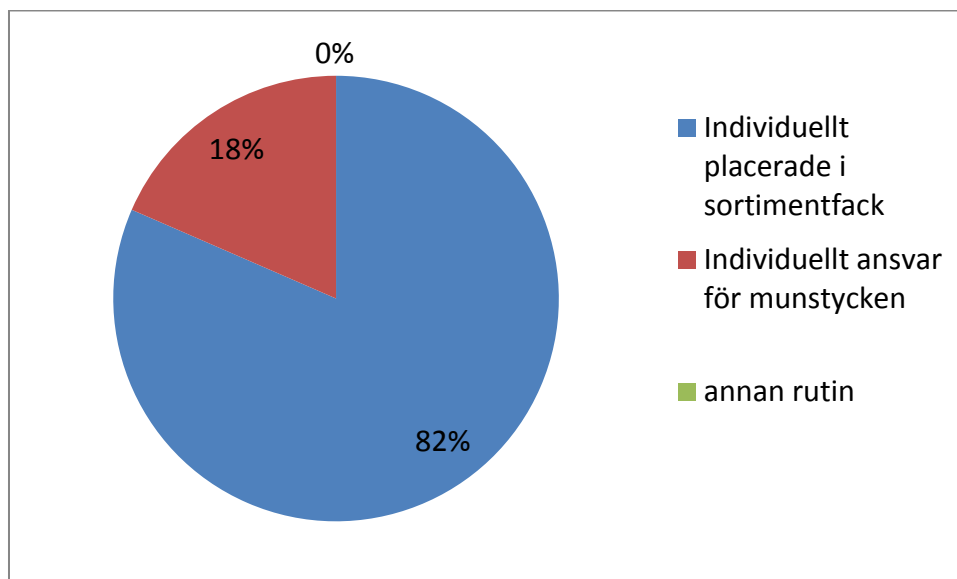
92 procent av personalen på de undersökta arbetsplatserna uppger att informationen kring alkosystemet har fungerat mycket bra eller bra. Sju procent anser att informationen har fungerat mindre bra och endast en procent har angett att informationen har fungerat dåligt. Av enkätbesvararnas kommentarer framgår dessutom att den skriftliga information som finns tillgänglig också gör det lätt för nya förare att snabbt sätta sig in i hur utrustningen fungerar.

Fråga 7. Finns det en handlingsplan som beskriver vad som ska hända när alkoholmätningssystemet ger utslag för alkohol?

Här framgår tydligt att det råder en stor osäkerhet huruvida det finns en handlingsplan som kommer att följas om utrustningen ger utslag för alkohol. Hela 39 procent av förarna har angett att de inte vet om det finns en sådan handlingsplan. 57 procent har angett att det finns en handlingsplan att följa vid utslag för alkohol.

Fråga 8. Hur hanteras de munstycken som används?

Den vanligaste rutinen på de undersökta arbetsplatserna förefaller vara att munstyckena finns utplacerade i individuella sortimentfack. Det kan dock förekomma att ansvaret för munstyckena läggs ut på den enskilde föraren. Vi har kunnat se, att även i de fall där det finns sortimentfack väljer förarna ändå att bära med sig sina munstycken. Ett rimligt antagande är att den individuella hanteringen av munstycken leder till att de inte byts lika ofta. Några ytterligare rutiner har inte nämnts av de förare som har besvarat enkäten. Fråga 8 har inte besvarats av personalen i Borås, eftersom de inte använder munstycken i sitt nya system.

Fråga 9. Vilka positiva erfarenheter har du av alkoskåp/alkolåsmoduler?

Den här öppet ställda frågan har tagits med i enkäten för att ge förarna möjlighet att formulera sig fritt utifrån sina erfarenheter.

Bland de positiva erfarenheterna nämns ofta att utrustningen är lätt att använda och sällan krånglar.

Kommentarer:

"Snabbt och lätt."

"Effektivt och lätt."

"Smidigt och säkert sätt (skåp)."

"Jag har inte använt alkoskåp så länge, cirka en månad. Det är bra och fungerar fint."

"Fungerar bra."

"Inga problem."

"Att det sällan är fel på maskinen."

Många lyfter fram trafiksäkerheten och tryggheten att ingen kan köra onykter:

- "Man vet att kollegorna är nyktra när dom kör."*
- "Det positiva att det har stoppat några med alkohol i kroppen."*
- "Alkohol fria chaufförer."*
- "Man blir av med de dåliga. Det är bra."*
- "Bra med koll på oss som kör att alla är nyktra."*
- "Bra att nykterheten kontrolleras."*
- "Bra sätt att öka trafiksäkerheten på."*
- "Trafiken blir säkrare."*
- "Jag vet att alla mina kollegor är nyktra i trafiken."*
- "Att förare som ej bör köra därmed inte kunnat göra det. Bra."*
- "Det känns bra att ha en säkerhetsåtgärd mot alkohol."*
- "Bra – flera företag kanske skulle använda det."*
- "Tycker bara det är positivt. Känner mig säker i trafiken."*
- "Ingen som kör bakfull."*
- "Hindrar rattfylleri."*

I några enkätsvar görs reflektioner över att alkoholkontrollerna på arbetsplatsen också har en allmänpreventiv effekt:

- "Det gör att man tänker sig för hur mycket och när man dricker, även på lediga dagar kör man inte om osäkerhet finns."*
- "Det förebygger."*

Jämförelser görs också mellan alkoskåp och alkolås:

- "Bättre med skåp som fungerar och kalibreras lika för alla."*
- "Bättre än att ha alkolås i bilarna."*
- "Slipper blåsa i bussen."*
- "Bra med [blåsning] före och efter passet."*
- "Har kört buss med alkolås i bussen och tycker att det är bra vilket som."*
- "Det är bra att veta att alla måste genomgå blåskontroll före arbetspass, men ett personligt alkolås vore inte fel i och med att man nu kan blåsa åt andra."*

Fråga 10. Vilka negativa erfarenheter har du av alkoskåp/alkolåsmoduler?

Ganska många av enkätbesvararna uppger att de inte har några negativa erfarenheter, eller i alla fall obetydliga sådana:

"Inga särskilda."

"Ingenting negativt."

Det finns dock erfarenheter av tekniska brister med utrustningen eller att det tar lång tid att blåsa och få analyssvar:

"Mycket krångel i början."

"Kan strula ibland."

"Strular ibland."

"Krångel ibland."

"Ofta ur funktion."

"Funkar dåligt – är ofta trasigt."

"Glapp i munstycke, troligen p.g.a. slitage."

"När det inte fungerar eller när det tar lång tid för analysen."

"Seg att ge "grönt" efter blås."

"Tekniskt struligt – ej beroende på blåsprovet dock!"

"Det skulle vara om den hakar upp sig vilket sällan händer."

"Inte alltid det fungerar, men sällan problem."

"Olika hård blåsning och får ibland göra om för att tiden gått ut."

"Slits hårt. Kontroll av skåpet oftare!"

En del av förarna menar att utrustningen reagerar på andra ämnen än alkohol i utandningsluften:

"Den reagerade med orange lampa en gång när jag ätit en clementin."

"Att skåpet reagerar på t.ex. halstabletter och tobaksrök."

"Känslig för salt lakrits m.m."

"Kan lätt ge utslag för andra saker."

Själva blåsandet upplevs som jobbigt av en del förare:

"Att blåsa vid varje bilbyte under arbetsdagen."

"Jobbet att blåsa är tråkigt."

Ganska många tycker att det är besvärande med den köbildning som uppstår när många ska använda utrustningen vid samma tid:

"Blir alltid kö till skåpet då många börjar och slutar samma tid."

"Det är ofta kö till skåpen."

"Kan bli kö när nycklar ska hämtas ut."

"Kan bli kö om många vill hämta samtidigt."

I ett par enkätsvar berättas om att förare hämtar ut nycklar åt andra förare, vilket naturligtvis kan bli ett allvarligt problem om det sker systematiskt:

"Folk tar ut nycklar åt varandra."

Att blåsa inför andra kan upplevas som ett integritetsproblem:

"Skåpet kanske sitter lite väl öppet."

6.2.2 RESULTAT FRÅN FACKLIG ENKÄT

Fackliga företrädare från fem av de undersökta arbetsplatserna har besvarat en särskilt utformad enkät. Av enkätsvaren framgår det att alkoskåputrustningen på dessa arbetsplatser har tagits i bruk under perioden 2006-2008. Som skäl till varför alkoskåp valdes anges att det har setts som en bättre praktisk lösning som förhoppningsvis är lika effektiv eller bättre än alkolås. Det ger ordning på nycklarna och säkerställer att ingen är påverkad av alkohol. Alkoskåpen är ett sätt att kontrollera att företagets policy följs.

MBL-förhandling

På två av de berörda arbetsplatserna har införandet föregåtts av MBL-förhandling enligt de lokala fackliga företrädarna. Beträffande övriga tre arbetsplatser uppger fackklubben att de "inte vet" om MBL har skett. Orsaken till detta kan vi bara gissa, men det kan tyda på att lokal förhandling inte har skett.

På frågan *"Har införandet föregåtts av risk- och konsekvensanalys?"* har endast en enkätbesvarare svarat ja. Övriga har svarat nej eller "vet ej". På följdfrågan *"Har risk- och konsekvensanalysen skett i samverkan med skyddsombud"* har den ende som svarade ja på den tidigare frågan svarat "vet ej".

Företagets introduktion av utrustningen

En enkätfråga berör leverantörens introduktion av utrustningen och lyder *"Fick personalen en introduktion av leverantören om användning och funktioner i samband med att utrustningen förstogs i bruk?"* Endast en enkätbesvarare har svarat ja. På denna arbetsplats gjordes introduktionen muntligt samt med hjälp av skriftliga instruktioner. För tre av de fem arbetsplatserna har den facklige representanten svarat nej och för den femte arbetsplatsen är svaret "vet ej". Vi tycker att det är mycket anmärkningsvärt att det uppenbarligen inte är en normal rutin att leverantören har en grundlig introduktion av utrustningen med personalen när alkoskåp implementeras och blir en rutin i det vardagliga arbetet.

För nyanställda finns det fungerande rutiner för att lära ut hur utrustningen fungerar, enligt de fackliga representanterna. Samtliga beskriver att det sker i samband med introduktionen på arbetsplatsen och att det är ansvarig arbetsledare som svarar för detta.

Koppling till alkohol- och drogpolicy

Av de fackliga företrädarnas enkätsvar framgår att det i samtliga fall finns en alkohol- och drogpolicy på deras arbetsplatser. På följdfrågan *"Finns det en koppling mellan användningen av alkoskåp och denna policy?"* svarar två "nej", två svarar "vet ej" och endast en svarar "ja". Det indikerar att alkoskåpen i de flesta fall fortfarande inte har blivit en integrerad del av arbetsmiljöarbetet hos de undersökta företagen.

Vi ställde också frågan *"Finns det en handlingsplan som beskriver vad som ska hända när alkoskåpet ger utslag för alkohol?"*. Fyra av de fem fackliga representanterna svarade "ja" och en svarade "vet ej". De enkätbesvarare som svarat ja har beskrivit de rutiner som följs på följande sätt:

"Personen får gå till ett avskilt rum och blåsa i ett annat instrument"

"Ett nytt utandningsprov tas. Om det är positivt också tas man till företagshälsovården."

"Om någon blåser och skåpet ger utslag så tas vederbörande ur arbete, får blåsa i en annan alkomätare, skjutsas hem för att vänta på åtgärder."

"Rutinerna finns, men efter hand som tiden har gått, så har de börjat avtrubbas. Mest beroende på att det inte har hänt ännu."

Samverkan och förhandling med fackliga organisationer

De fackliga företrädarna har i enkäten fritt fått formulera sig kring hur samverkan och förhandling har skett med fackliga organisationer gällande alkohol- och drogpolicy, trafiksäkerhetspolicy samt rutiner och handlingsplaner. Här följer de lämnade svaren:

"Centralt har parterna kommit överens om införandet av alkoskåp, alkoholpolicyn och trafiksäkerhetspolicyn. Det har inte varit särskilt kontroversiellt."

"Detta sker på en central nivå."

"Regional samverkan."

"Vet inte."

Service och kalibrering

Samtliga tillfrågade har uppgett att de munstycken som används hanteras individuellt placerade i sortimentfack eller liknande som varje användare själv ansvarar för. Ingen av de fackliga företrädarna känner till hur ofta kalibrering av utrustningen sker.

Fackliga erfarenheter av alkoskåp

På frågan "Hur vill du beskriva personalens erfarenheter av alkoskåp/alkolåsmoduler" har en av de fackliga företrädarna svarat "mycket goda", tre "övervägande goda" och en "mindre goda". Som positiv erfarenhet framhålls särskilt tryggheten att veta att ingen kollega kör påverkad av alkohol. Följande negativa erfarenheter nämns i enkätsvaren:

"Mycket strul i början."

"Problem med alkolåsmodulen"

"Tekniken krånglar ibland. En viss omständighet med blåsningen vid bilbyten."

"När det är mycket bilbyten på en dag kan dom [förarna] tycka att det är jobbigt att blåsa hela tiden."

6.2.3 RESULTAT FRÅN FÖRETAGSENKÄT

Fem företagsrepresentanter från undersökta transportarbetsplatser har besvarat en enkät om företagets användning av alkoskåp. En av enkätbesvararna har ett regionalt ansvar som omfattar ett flertal arbetsplatser.

Utrustning

De flesta av arbetsplatserna har ett alkoskåp men större arbetsplatser kan ha fler. De typer av alkoskåp/nyckelskåp som används i företagen är av fyra typer, BRA Securitys *Ecos Secure med alkolåsmodul*, PAAM Systems *KEYsafe Eagle med alkolåsfunktion*, *Pilotfish Alkocheck* samt Servoteks IR-baserade utrustning *The Gold standard*. De enheter för alkoholmätning som är kopplade till de olika systemen utgörs av alkolås som Dräger Interlock XT och Alcolock V3 samt Servotek. Alkoskåputrustningen på de berörda arbetsplatserna har tagits i bruk under perioden 2006-2008. Mellan 35 och 190 förare använder utrustningen i den dagliga verksamheten på de olika arbetsplatserna.

På frågan varför företaget valde att införa alkoskåp lämnades följande svar:

"För att hålla koll på nykterheten samt att dåvarande Poståkeriet och nuvarande Posten Logistik har en alkohol/drogpolicy."

"För att det är enkelt med en enhet."

"För att inte behöva installera alkolås i alla våra 2 100 fordon (totalt i Sverige), men att ändå få stopp på dem som inte är nyktra."

"För att förhindra onyktra i trafiken."

"Vet inte."

MBL-förhandling

Alla de företag som har besvarat enkäten anger att MBL-förhandling har föregått införandet. En av enkätbesvararna har dock strukit över "MBL-förhandling" i enkätformuläret och ersatt med "samverkan", vilken vi tyder som att MBL-förhandling i arbetsrättslig mening inte har skett på den arbetsplatsen. Tre av arbetsgivarrepresentanterna har svarat ja på frågan om införandet av alkoskåpen har föregåtts av en risk- och konsekvensanalys. En har svarat nej på frågan och en har svarat "vet ej". Risk- och konsekvensanalys har enligt enkätbesvararna skett i samverkan med skyddsombud på två av arbetsplatserna. Två av arbetsgivarrepresentanterna vet ej om skyddsombudet har varit involverat.

Företagets introduktion av utrustningen

Samtliga företagsrepresentanter har svarat ja på frågan "Fick personal och arbetsledning en introduktion av leverantören om användning och funktioner i samband med att utrustningen först togs i bruk?". Introduktionen skedde genom att en representant för leverantören kom och hade en muntlig genomgång med transportledare. I samband med detta lämnade leverantören också skriftlig dokumentation till transportföretaget. Det framgår inte av enkätsvaren om

introduktionen enbart genomfördes med ansvarig transportledare eller om också personalen deltog. På frågan "Hur får nyanställd personal lära sig att använda utrustningen?" lämnades följande svar:

"Genom en muntlig instruktion och sedan så finns den beskriven på skåpet."

"Genom info och förevisning av arbetsledningen."

"Introduktionsprogram som genomförs med varje ny chaufför. Praktisk instruktion."

"Genom vår arbetsplatsintroduktion."

"Genom att vi praktiskt visar hur man gör."

Koppling till alkohol- och drogpolicy

De fem arbetsgivarrepresentanter som har besvarat enkäten uppger samtliga att det finns en alkohol- och drogpolicy på arbetsplatsen. Det finns också en koppling mellan användningen av alkoscåp och denna policy enligt samtliga enkätsvar. Enbart en av enkätbesvararna har lämnat en kommentar till hur kopplingen ser ut:

"Det står beskrivet att varje filial ska installera alkoscåp."

De knapphändiga svaren från arbetsledarsidan förstärker intrycket från de fackliga enkäterna om att alkoscåpen fortfarande inte har blivit en naturligt integrerad del av arbetsmiljöarbetet hos de undersökta företagen.

Vi ställde följande fråga till arbetsgivarrepresentanterna:

"Finns det en handlingsplan som beskriver vad som ska hända när alkoscåpet ger utslag för alkohol?"

Samtliga har svarat ja på frågan, men endast en av enkätbesvararna har kunnat redogöra för vilka rutiner som tillämpas. Denne skriver:

"Det finns en skriftlig checklista för arbetsledningen samt en extra 'testenhet'."

Samverkan och förhandling med fackliga organisationer

Arbetsgivarrepresentanterna har i enkäten fritt fått formulera sig kring hur samverkan och förhandling har skett med fackliga organisationer gällande alkohol- och drogpolicy, trafiksäkerhetspolicy samt rutiner och handlingsplaner. Här följer de två lämnade svaren:

"Detta har skett centralt/regionalt. Lokalt så informeras nyanställda i samband med att de skriver på anställningsbeviset."

"Vet ej"

Vår slutsats av såväl de fackliga representanternas som arbetsgivarrepresentanternas enkätsvar är att den lokala fackliga förankringen och inflytande enligt MBL är svag. Vi kan inte se att

Medbestämmandelagen tillämpas som det är avsett gällande information och förhandling enligt följande paragrafer⁴:

14 § Finns lokal arbetstagarorganisation, skall förhandlingsskyldigheten enligt 11-13 §§ fullgöras i första hand genom förhandling med denna.

20 § Finns lokal arbetstagarorganisation, skall informationsskyldigheten enligt 19 § fullgöras mot denna. Vid förhandling enligt 14 § andra stycket skall skyldigheten fullgöras även mot central arbetstagarorganisation, i den mån informationen är av betydelse för förhandlingsfrågan. Informationsskyldigheten enligt 19 a § skall fullgöras mot lokal arbetstagarorganisation om sådan finns. Lag (2005:392).

36 § Arbetstagarpartens rätt enligt 33-35 §§ tillkommer den avtalsslutande arbetstagarorganisationen och utövas av lokal arbetstagarorganisation, om sådan finns. Har central förhandling påkallats, utövas rätten av den centrala arbetstagarorganisationen. Uppnås icke enighet vid förhandling enligt första stycket, skall arbetsgivaren på begäran förhandla även med central arbetstagarorganisation.

Service och kalibrering

Samtliga tillfrågade företagsrepresentanter har uppgett att de munstycken som används hanteras individuellt placerade i sortimentfack eller liknande som varje användare själv ansvarar för. Kalibrering uppges ske minst en gång per år som mest var tredje månad och utförs av det företag som har levererat utrustningen.

Av de skäl som vi har angett på annan plats i denna rapport anser vi att kalibreringar av alkoskåp baserade på bränslecellsteknik bör ske oftare än så, i varje fall med intervall som motsvarar det som tillhörande alkoholåsenheter testas för i gällande tekniska standarder, d.v.s. efter cirka 2 600 utandningsprov. Se avsnittet 6.1.7 "Slitage och produktcertifiering av alkoholmätningenheten" tidigare i denna rapport.

Företagets erfarenheter av alkoskåp

På frågan "Hur vill du beskriva personalens erfarenheter av alkoskåp/alkolåsmoduler" har två av fem enkätbesvarare angett "mycket goda" och övriga tre "goda". Bland de positiva erfarenheterna av alkoskåp har följande nämnts:

"Bra sätt att hålla koll på nykterheten samt logg av ut-/inblåsning av nycklarna."

"Medvetenheten hos chaufförer och övriga anställda har blivit bättre. Det har kommit ut färre påverkade chaufförer på vägarna."

"Vi har förhindrat onyktra förare i trafiken och kunnat erbjuda tidig rehabilitering."

Följande negativa erfarenheter har tagits upp i enkätsvaren:

"Seg handenhet emellanåt. Ibland har vi fått koppla bort att de knappar in koden och vid nå't tillfälle gick det inte att blåsa så då kopplade vi bort blåsningen använde bara kort/kod."

"Krångel med skåpen, gått sönder och då framförallt blåsenhet."

⁴ Lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet

"Då vi är många på enheten behöver modulerna mycket tillsyn och ibland tar det tid att få hit en tekniker."

7. SÄRSKILD UTVÄRDERING AV ALKOSKÅP I BORÅS LOKALTRAFIK

I Borås lokaltrafik har man tidigare använt alkoskåp där mätningen av utandningsluften skett med traditionell bränslecellsteknik, d.v.s. på samma sätt som i en polisalkometer eller i ett alkolås. Nu har lokaltrafiken prövat ett nytt system där mätningen sker med infraröd mätteknik.

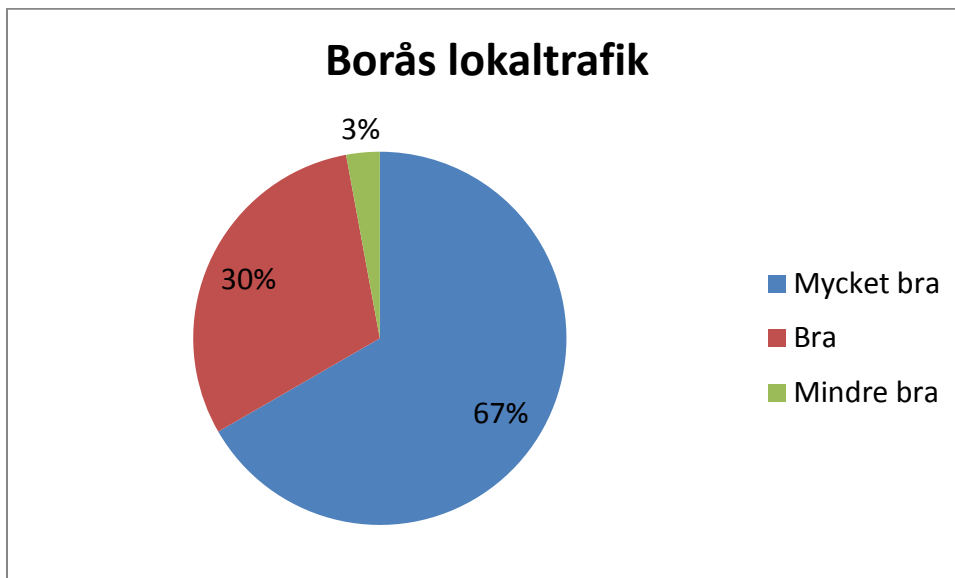
7.1 TEKNISK UTVÄRDERING

Den tekniska utvärderingen av nytt IR-baserat passersystem har redovisats under 6.1.8.7 Borås lokaltrafik tidigare i denna rapport.

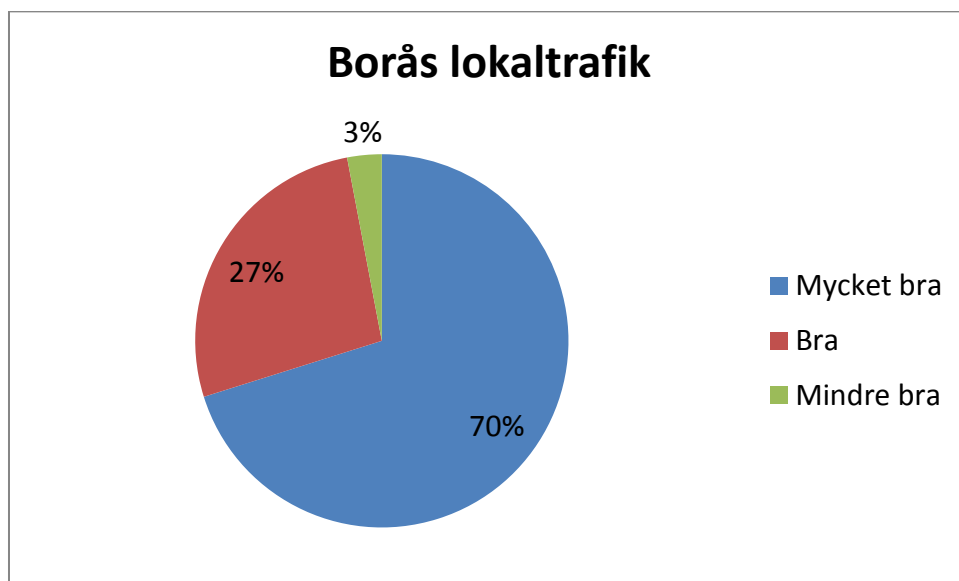
7.2 UTVÄRDERING AV RUTINER

Förarna i Borås har besvarat samma enkätfrågor som övriga arbetsplatser med undantag av fråga 8 och enkätsvaren på dessa frågor ingår i sammanställningen under 6.2 tidigare i denna rapport. De har dessutom svarat på och gett kommentarer till följande tre tillägsfrågor.

Hur tycker du att den nya munstyckslösa mätningen fungerar?

Ett moment i systemet har varit att man också kontrollerar att föraren har giltigt körkort.
Vad tycker Du om detta?

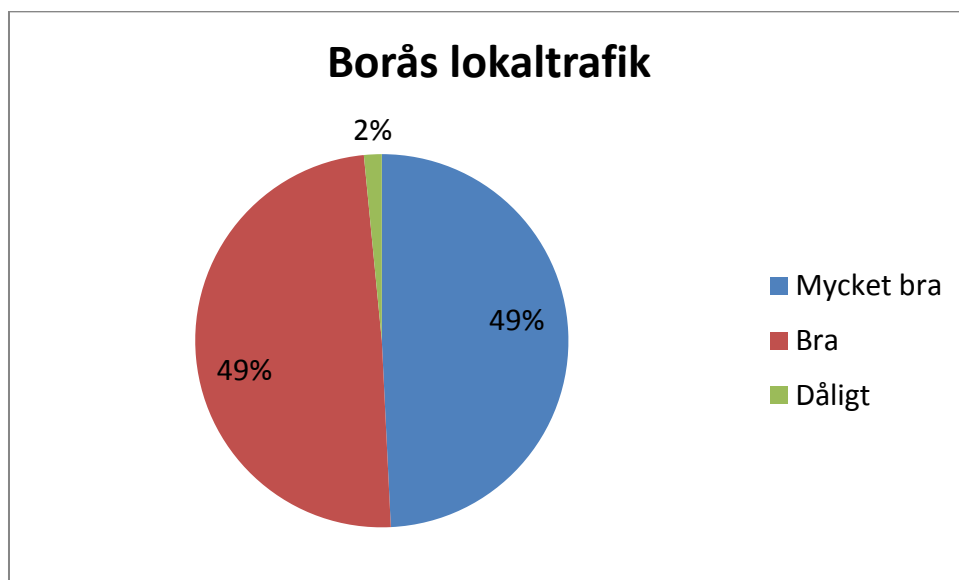

Kommentarer:

"Mitt körkort som jag använder har gått ut för flera år sedan."

"Går alltid att fuska, har du streckkoden på körkortet kopierat så behöver du ej något körkort, samt att man kan alltid ha förlustanmält sitt körkort vilket gör att man har två körkort."

Hur tycker Du att det fungerat med kontrollen av kvittot som skrivs ut via mätenheten?

Kommentarer:

"Om man ej är snabb nog att ta kvittot så drar maskinen tillbaka kvittot och man får blåsa på nytt för att få ett nytt kvitto."

"Jag tror inte att någon förman läser kvittot."

8. PERSONUPPGIFTSBEHANDLING VID ANVÄNDNING AV ALKOSKÅP

8.1 Ett tillsynsärende av Datainspektionen

Vid användning av alkoskåp loggas personuppgifter direkt till individen, att jämföra med alkohol där utandningsprovet kopplas till fordonet. Med detta följer att kan det finnas risk att arbetsgivaren under vissa omständigheter bryter mot personuppgiftslagen. För att klarlägga Datainspektionens tolkning av lagen refereras här ett ärende som behandlats av Datainspektionen. Vi vill understryka att ärendet inte gäller något av de företag som har ingått i vår undersökning.

I början av år 2010 framförde Lars Olov Sjöström från Holmsund ett klagomål till Datainspektionen riktat mot ett bussföretag. Klagomålet gällde de rutiner som företaget använde vid användning av alkoskåpet, "nämligen som ett kontrollverktyg för registrering och kontroll av varje förars arbetstid", som det heter i skrivelsen till Datainspektionen. Anmälaren hävdade att inlämnade arbetstidsrapporter granskades i jämförelse med loginformation från alkoskåpet och därmed fick betydelse för vilken arbetstid som godkändes och vilken övertidsöversättning som utbetalades. Kort sagt: Misstanke fanns om att alkoskåpet användes som stämpelklocka, och önskemål framfördes om att företagets rutiner skulle prövas mot Personuppgiftslagen, § 9 och § 10.

Datainspektionen valde därefter att öppna ett tillsynsärende och ställde ett antal frågor till berört företag. Företaget meddelade sitt yttrande till Datainspektionen att alkoskåpen hade införts mot bakgrund av att det i de s.k. skall-kraven vid länstrafikens upphandling av busstjänster föreskrevs att det skulle finnas alkohol i samtliga bussar. Efter MBL-förhandling med Kommunal, föranlett av chaufförernas önskemål om att få använda alkoskåp i stället för alkohol, infördes alkoskåp. Vidare hävdade företaget kategoriskt att man aldrig hade använt tidsloggarna i alkoskåpet för att kontrollera att förarna kom och gick till och från jobbet i rätt tid.

När Datainspektionens frågor besvarats fattades beslut i ärendet. Beslutet lyder:

Datainspektionen förelägger NN [företagets namn] att, såvida inte samtycke getts, upphöra att i samband med användning av alkoskåp behandla personuppgifter om anställda som inte ska framföra fordon eller utföra arbetsuppgifter som har direkt betydelse för det säkra framförandet av fordon. Datainspektionen förutsätter att NN [företagets namn] kompletterar den befintliga informationen enligt personuppgiftslagen med tydlig information om den behandling av personuppgifter som sker i samband med användningen av alkoskåp.⁵

Datainspektionen sammanfattar sin bedömning enligt följande:

Under förutsättning att NN [företagets namn] kompletterar den befintliga informationen enligt personuppgiftslagen med tydlig information om behandling av personuppgifter som sker i samband med användningen av alkoskåp anser Datainspektionen att behandling av personuppgifter rörande anställda som ska framföra fordon, och annan personal med arbetsuppgifter av direkt betydelse för det säkra framförandet av fordon, är tillåten med stöd av intresseavvägningen i 10 § punkten f i personuppgiftslagen. Gällande anställda som inte ska framföra fordon eller utföra arbetsuppgifter som är av direkt betydelse för det säkra framförandet av fordon – t.ex. helt administrativ personal - anser Datainspektionen att NN:s [företagets namn] intresse av att få behandla personuppgifter i anslutning till utandningsprovet inte väger tyngre än de registrerades intresse av skydd för den personliga integriteten. När det gäller sådana anställda

⁵ Datainspektionen, tillsyn enligt Personuppgiftslagen, diarienummer 500-2010

anser Datainspektionen att det krävs samtycke från berörd anställd för att personuppgiftsbehandlingen ska vara tillåten.

Datainspektionen gjorde i sin utredning bedömningen att företagets påstående om att alkoscåpet inte hade använts "som stämpelklocka" för kontroll av arbetstiden var trovärdigt, och vidtog följaktligen inga åtgärder. Myndigheten var också tydlig med att företaget behövde komplettera den befintliga informationen om den behandling av personuppgifter som sker i samband med användningen av alkoscåp. Vidare framgick av beslutet att företaget bara fick utföra alkotest på personal som kör bussarna. Skyddet av den personliga integriteten väger tyngre än företagets intresse av att testa all personal enligt Datainspektionens bedömning.

Detta ärende avslutades i början av år 2011 men följdes av ytterligare ett tillsynsärende riktat mot samma företag, denna gång med anledning av ett klagomål från fackförbundet Kommunal. Kommunals anmälan hade sin upprinnelse i ett mål i Arbetsdomstolen som vanns av en avskedad busschaufför. Företaget gjorde uppsägningen dels för att föraren inför arbetskamraterna uttalat sig kritiskt om företagsledningen vid företaget, dels för att föraren påstås ha misskött arbetet genom att strunta i att göra alkotester, haft olovlig frånvaro och ha kommit för sent samt gått hem för tidigt från arbetet. För att styrka det sistnämnda påståendet om arbetstiden hade företaget i Arbetsdomstolen hänvisat till data från alkoscåpet, således just de personuppgifter som de gentemot Datainspektionen ivrigt hade förnekat att man använde.

Även denna gång friades företaget. Datainspektionen valde att tro på företaget som hävdade att alla uppgifter om när förare börjar och slutar hade noterats för hand av driftsledare och dåvarande trafikledare och således inte hämtats från alkoscåpet. Sanningshalten i företagets påståenden i detta ärende är svår att bedöma, men vi hoppas att Datainspektionens bedömning vilar på korrekta och sanningsenliga källor.

8.2 PERSONUPPGIFTSLAGENS INNEBÖRD OCH TILLÄMPNING

Personuppgiftslagen (PuL) trädde i kraft 1998. Den har till syfte att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks när personuppgifter behandlas. Begreppet "behandlas" är brett, det omfattar insamling, registrering, lagring, bearbetning, spridning, utplåning, med mera. Personuppgiftslagen bygger på gemensamma regler som har beslutats inom EU, det så kallade dataskyddsdirektivet. Övriga EU-länder har alltså liknande skyddslagar vilket underlättar flödet av information inom unionen.⁶

PuL kompletteras av personuppgiftsförordningen (PUF) och datainspektionens föreskrifter (DIFS). Härutöver gäller även ett stort antal registerförfattningar, exempelvis förordningen (2001:640) om registerföring m.m. vid länsrätt med hjälp av automatiserad behandling. Även europakonventionens artikel 8 (rätt till privatliv) reglerar den personliga integriteten. På EU-nivå finns ett förslag till dataskyddsförordning (KOM (2012) 11 slutlig) som, om det antas, kommer att ersätta PuL.⁷ Beslut om detta fattas tidigast under år 2013.

⁶ Datainspektionens webbsida, www.datainspektionen.se den 7 november 2012

⁷ Webbsidan Lagen.nu, <https://lagen.nu/1998:204> den 7 november 2012

Personuppgiftslagens grundläggande krav på behandlingen av personuppgifter framgår av § 9:

Den personuppgiftsansvarige skall se till att

- a) personuppgifter behandlas bara om det är lagligt,
- b) personuppgifter alltid behandlas på ett korrekt sätt och i enlighet med god sed,
- c) personuppgifter samlas in bara för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål,
- d) personuppgifter inte behandlas för något ändamål som är oförenligt med det för vilket uppgifterna samlades in,
- e) de personuppgifter som behandlas är adekvata och relevanta i förhållande till ändamålen med behandlingen,
- f) inte fler personuppgifter behandlas än som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen,
- g) de personuppgifter som behandlas är riktiga och, om det är nödvändigt, aktuella,
- h) alla rimliga åtgärder vidtas för att rätta, blockera eller utplåna sådana personuppgifter som är felaktiga eller ofullständiga med hänsyn till ändamålen med behandlingen, och
- i) personuppgifter inte bevaras under en längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen.

I fråga om första stycket d gäller dock att en behandling av personuppgifter för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål inte skall anses som oförenlig med de ändamål för vilka uppgifterna samlades in.

Personuppgifter får bevaras för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål under längre tid än som sagts i första stycket i. Personuppgifterna får dock i sådana fall inte bevaras under en längre tid än vad som behövs för dessa ändamål.

Personuppgifter som behandlas för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål får användas för att vidta åtgärder i fråga om den registrerade bara om den registrerade har lämnat sitt samtycke eller det finns synnerliga skäl med hänsyn till den registrerades vitala intressen.

Ovanstående skrivning innebär, enligt Datainspektionen, bl.a. att ändamålet eller syftet med behandlingen av personuppgifterna måste vara klart och tydligt bestämt. Uppgifterna måste också vara adekvata och relevanta i förhållande till ändamålet med behandlingen och det är inte tillåtet att behandla fler personuppgifter än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet. Av betydelse för bedömningen är också att behandlingen följer vad som kan anses vara god sed på arbetsmarknaden. Det innebär bl.a. att personuppgiftsbehandlingen inte får vara onödigt närgången eller omfattande. Uppgifter som samlas in för ett visst ändamål får inte användas för något ändamål som är oförenligt med det ursprungliga.⁸

Utgångspunkten för lagen är att personuppgiftsbehandling är tillåten endast om den registrerade har lämnat sitt samtycke. Från den regeln finns det dock omfattande undantag. Så är det t.ex. om behandlingen är nödvändig för att ...

ett ändamål som rör ett berättigat intresse hos den personuppgiftsansvarige eller hos en sådan tredje man till vilken personuppgifterna lämnas ut skall kunna tillgodoses, om detta intresse väger tyngre än den registrerades intresse av skydd mot kränkning av den personliga integriteten (PUL 10 § f).

För intresserade arbetsgivare och arbetstagare finns mera detaljerad information tillgängligt på Datainspektionens webbplats.

Som trafiksäkerhetsorganisation ser vi på MHF det som det naturligaste att alla trafiksäkerhetsåtgärder som införs av arbetsgivare först blivit grundligt förankrade genom dialog och förhandling med berörda fackliga organisationer. Ett sådant förhållningssätt skapar förutsättningar för att åtgärderna accepteras och stöds av de flesta och därmed också blir effektiva. Omvänt kan nämnas att vi i ett flertal fall runt om i Sverige sett hur arbetsgivare

⁸ Datainspektionen, tillsyn enligt Personuppgiftslagen, diarienummer 500-2010

ensidigt tvingat igenom alkohol för att sedan under lång tid fått kämpa mot personalens ovilja och i en del fall till och med destruktiva aktiviteter med sabotage av utrustningen med mera.

9. SLUTSATSER OCH REKOMMENDATIONER

9.1 SLUTSATSER

Det är mycket glädjande att se att så många av de anställda inom företagen uppskattar de nykterhetskontroller som görs på företaget. Dock är det mycket oroande när vi tvingas konstatera att inte ett enda av de bränslecellsbaserade systemen fungerade tillfredställande till 100 %. Anledningen är främst den höga belastningen i kombination med bristfällig hantering av munstycken. Det är mycket oroande att de bränslecellsbaserade systemen inte ens fungerar bra vid de mindre arbetsplatserna. I fallet med Posten Logistik i Bromma där 13 personer arbetar så tror vi oss kunna härleda den dåliga funktionen i alkoholmätningseenheten till dålig hantering av munstycken. Även om man brister i hanteringen av munstyckena så borde dock en alkoholmätningseenhet som nyligen kalibrerats för två veckor sedan ha en bättre funktionalitet.

Att systemet fallerar när 120 personer blåser i samma enhet och föravvarar munstyckena i fickan är mer förståeligt. Vi kan dock i detta fall konstatera att det inte är några små avvikelser som vi upptäcker utan reella fel där utrustningen inte ens detekterar förare som har en alkoholhalt på över 0,65 promille. Vid våra kontroller har vi kunnat se flera förare som trots att det finns sortimentfack väljer att bära med sig munstyckena i sin personliga ficka i arbetskläderna. Att detta äventyrar hela funktionaliteten i systemet verkar inte vara känt hos de anställda förarna.

Även antalet blås i utrustningarna har betydelse. I vissa av de kontrollerade systemen har man redan efter 2-3 veckors användande "förbrukat" den årsranson av blås för vilket alkoholset i modulsystemet är testat och kontrollerat för att uppfylla den europeiska kvalitetsstandarden EN 50436-2. Trots detta så kontrolleras och kalibreras systemen som används hos Posten Logistik bara en gång per år. I samtliga de kontroller som vi genomfört kan vi se att den drift som vi upptäckt gör att man släpper igenom en förhållandevis berusad förare.

Vi har inte i våra tester kunnat se att någon av de nyktra blås som vi blåst in i enheterna lett till ett falskt positivt blåsprov, d.v.s. att utrustningen indikerat alkoholpåverkan över 0,2 promille trots att utandningsprovet inte innehållit alkohol. Det är dock inte en risk som kan uteslutas om alltför många individer med hög produktion av slem och saliv blåser efter varandra i samma enhet. Det som i så fall sker är att man får kondens eller slem direkt in i bränslecellen och att denna då kommer att kortslutas och visa ett missvisande förhöjt alkoholvärde. Då uppföljningen av logginformation från systemen har varit anmärkningsvärt dålig från arbetsgivarnas sida så är det i praktiskt taget omöjligt att bedöma huruvida falskt positiva blås har förekommit och om någon till följd av detta på ett felaktigt sätt har blivit anklagad för att ha varit onykter i tjänsten.

Teoretiskt sett så tycker vi att tanken bakom systemen med bränslecellsbaserade alkoholmoduler kopplade till nyckelskåp är bra och kostnadseffektiv. Tekniskt sett så finns det dock mycket mer att önska både gällande hantering kring munstycken, antalet alkoholkopplade till varje nyckelskåp samt service, kontroll och kalibrering. I dessa avseenden anser vi att verksamheten har allvarliga brister och tycks sakna rutiner för kvalitetssäkring och uppföljning utifrån kända fakta om hur mätenheterna i systemen fungerar.

Det enda system som vi kunnat konstatera fungerar mycket tillfredställande gällande såväl mätnoggrannhet, uppföljning och larm som användarvänlighet är det system som testats och som används av Borås lokaltrafik och som bygger på IR-baserad teknik utan munstycke.

Utifrån genomförd enkätundersökning bland förare, fackliga representanter och arbetsgivare i undersökta företag kan vi dra några slutsatser gällande rutiner för implementering och användning av alkoscåp eller passersystem med motsvarande utrustning.

Systemet har som helhet upplevts som mycket bra eller bra av hela 96 procent av de enkätbesvarande förarna. Det stora flertalet av förare föredrar också alkoscåp framför andra kontrollmetoder som t.ex. fordonsmonterade alkolås. 92 procent av personalen på de undersökta arbetsplatserna uppger att informationen kring alkosystemet har fungerat mycket bra eller bra.

Inkörningsproblem har ibland funnits, men det har i de flesta fall kunnat åtgärdas. S.k. "falskt positiva" prov (indikering av alkoholpåverkan trots att föraren är nykter) kan förekomma, men verkar inte vara ett generellt problem. Det motsatta problemet, att systemet inte reagerar trots verklig alkoholpåverkan föreligger, berörs överhuvudtaget inte i enkätsvaren. Först när en förare kontrolleras av polisen och befinns vara alkoholpåverkad kommer det problemet att aktualiseras. Den vanligaste rutinen för alkoscåpanvändningen är att förarna blåser i början och slutet av arbetspasset, men på vissa arbetsplatser blåser man oftare.

Vi kan se att det råder en stor osäkerhet om det finns en handlingsplan som kommer att följas om utrustningen ger utslag för alkohol. Hela 39 procent av förarna har angett att de inte vet om det finns en sådan handlingsplan.

Både förare, fackliga företrädare och arbetsgivare visar genom sina enkätsvar att det finns samsyn om att det behövs åtgärder för att kontrollera nykterheten i företagets transporter. Det ses som en viktig trafiksäkerhetsåtgärd, men också som en trygghet i personalgruppen och som en allmänt preventiv åtgärd mot riskabla alkoholvanor.

Bland de negativa erfarenheterna nämns i enkätsvaren att man ibland måste blåsa flera gånger innan prov tas och att utrustningen slits hårt. En del förare påtalar också att utrustningen ibland kan reagera på andra ämnen än alkohol.

Av enkätsvaren från fackliga företrädare kan en viss osäkerhet utläsas beträffande vad som har MBL-förhandlats och om det har gjorts någon risk- och konsekvensanalys före införandet av alkoscåp. Den eventuella kopplingen mellan användningen av alkoscåp och företagets alkohol- och drogpolicy förefaller vara svagt förankrad i den lokala fackliga organisationen.

Företagsföreträdarna anger i sina enkätsvar att det framförallt är ekonomiska skäl som ligger bakom valet av alkoscåp framför alkolås. Beträffande alkoscåpanvändningens koppling till företagets alkohol- och drogpolicy förstärker de knapphändiga svaren från arbetsgiversidan intrycket att alkoscåpen fortfarande inte har blivit en naturligt integrerad del av arbetsmiljöarbetet. Vår slutsats av enkätsvar från fack och arbetsgivare är också att den lokala fackliga förankringen och inflytande enligt MBL är svag.

När det gäller uppföljningen av de registrerade blås med alkoholpåverkan så är denna mycket låg hos det kontrollerade företaget Posten Logistik. Detta kan tolkas som att användarna inte ser systemet som en integrerad del av företagets förebyggande arbete. Detta kan i sin tur leda till att

företag och personal inte inser allvaret i systemet och att man börjar testa var gränserna går. Under våra intervjuer med förare så fick vi bl.a. berättat av en chaufför hur man på en terminal hos Posten Logistik åkt ner till jobbet en sen fredagskväll med ett gäng arbetskollegor som efter en blöt utekväll ville testa om systemet funkade och hur mycket man kunde dricka innan man kommit upp i 0,2 promille. Eftersom företaget inte systematisk följer upp utandningsproven i alkoskåpet så behöver förare inte heller stå till svars om man varit där och försökt blåsa ut sina nycklar.

Problemet blir ännu större när vi sätter in det i sammanhanget av att de bränslecellsbaserade systemen drivit i väg och den gräns som förarna tror är 0,2 promille i själva verket kan vara ända upp till 0,7 promille. Detta kan leda till att förarna får en skev uppfattning om att man kan dricka en del innan man sätter sig i bilen. I förlängningen kan det också innebära att om man använder alkoskåpet som en "personlig" kontrollstation för att se om man är "lämplig" att köra, eller att man påbörjar sin resa med en otillåtet hög promillehalt kan detta leda till rattfylleribrott, körkortsåterkallelse och värsta fall dödsolyckor.

När det gäller uppföljningen så kan vi glädjande konstatera att Borås Lokaltrafik varit ett föredöme när det gäller att reagera och vidta åtgärder vid misstanke om rattfylleri. Detta system har en inkopplad larmfunktion varpå trafikledarna och de ansvariga cheferna direkt blir underrättade om att en misstanke om alkoholpåverkan finns och kan sätta in åtgärder omgående enligt den förankrade alkohol och drogpolicyn. Dessa åtgärder kan, om behov finns, leda till rehabilitering för alkoholproblem.

Företagsrepresentanterna har på samma sätt som förarna nämnt de problem som en intensiv användning av utrustningen har fört med sig och som yttrar sig i att handenheten blir "seg" och att man måste blåsa flera gånger, ett förhållande som också styrks av våra tekniska kontroller.

9.2 REKOMMENDATIONER

Ur ett trafiksäkerhetsperspektiv bör alla åtgärder och rutiner som förhindrar rattfylleri ses som värdefulla och angelägna. Användning av fordonsmonterade alkolås eller alkoskåp för nyckelhantering eller inpassering kan på olika sätt bidra till säkrare transporter.

Efter genomgång av de tekniska och praktiska förutsättningarna för alkoholmätningssystemen så rekommenderar vi följande:

1. **Ta ett helhetsgrepp på användningen av alkoskåp för nyckelhantering eller inpassering.** Denna utrustning ska, på samma sätt som alkolåsen, knytas till det systematiska arbetsmiljöarbetet och till en MBL-förhandlad alkohol- och drogpolicy. Därmed gynnas både trafiksäkerheten och arbetsmiljöarbetet.
2. **Rutiner och frekvens rörande kalibrering och kontroll av alkoholmätningssystemen kopplad till nyckelskåp och passersystem behöver omgående ses över och kontrollerna måste ske tätare.** Om leverantören av systemet systematiskt arbetar med kontroll och kalibrering så kommer det rätt snart att stå klart hur ofta kalibrering av systemen behöver ske. Börja med kontroll var tredje vecka! Om ingen större avvikelse har skett under den tiden så kan kalibreringsintervallet förlängas någon vecka inför nästa kontroll o.s.v. Här bör en individuell plan tas fram för varje terminal med bränslecellsbaserade alkolåsmoduler och nyckelskåp så att ett optimalt kalibreringsintervall kan fastställas utifrån dokumenterade resultat och med hänsyn till de lokala förutsättningarna.
3. **Tydliga krav måste ställas på de anställda gällande hanteringen av munstycken.** Sortimentfack på vägg ska användas och nya munstycken ska alltid finnas till hands om man behöver byta ut det använda när det blivit för smutsigt eller använts för länge. Detta för att minska risken för att skräp och partiklar kommer in i alkolåset.
4. **Inför extra partikelfilter.** Det extra partikelfilter som installerats på vissa stationer ska i största möjliga mån användas. Dock är det även här viktigt att man inför rutiner för hur detta filter regelbundet ska tömmas på snus, slem och annat skräp som fastnat och som kan påverka funktionalitet och mätresultat i alkolåset.
5. **Använd fler alkolås per nyckelskåp.** Det är helt klart otillräckligt att bara sätta ett alkolås per nyckelskåp. Den kartläggning rörande behoven av kalibrering som vi föreslagit här ovan kan användas som vägledning för att fastställa det antal som passar bäst vid den enskilda terminalen.
6. **Koppla alla positiva blås till en MBL-förhandlad handlingsplan.** Se till att införa ett larmsystem så att, om någon blåser positivt, en ansvarig arbetsledare så fort som möjligt och enligt handlingsplanen kontrollerar om det handlar om en tillfällig kontaminering, t.ex. från något föraren tillfälligt ätit, eller om det rör sig om en verklig alkoholpåverkan.

7. **Gör en extra kontroll när någon har blåst positivt.** Se till att arbetsledning alltid har möjlighet att bekräfta ett eventuellt onyktert blås i passersystemet med en kalibrerad och servad alkoholmätare som uppfyller de nya europeiska kraven i standarden SS-EN15964:2011 *Alkoholmätare för utandningskontroll avsedd för professionellt bruk – Krav och provningsmetoder*. Alternativt sänd medarbetaren till företagshälsovård för blodprovstagning och vidare utredning.
8. **Ta ansvar för rehabilitering.** Vid upprepade fall av alkoholpåverkan – erbjud den anställda vård och rehabilitering enligt den alkohol- och drogpolicy som finns inom företaget.
9. **Utbilda arbetsledare och personal.** Utbildningen bör klargöra de tekniska förutsättningarna för alkoholmätningen, inte minst vikten av rena munstycken och hur de förvaras. Vidare hur människokroppen fungerar gällande intag, absorption och förbränning av alkohol. Slutligen bör utbildningen omfatta de rutiner och handlingsplaner som utarbetats för passersystemet och fastställts efter förhandling med berörda fackliga organisationer. Alkolås kopplat till nyckelskåp eller inpasseringskontroller är ju ett bra sätt att tidigt upptäcka eventuell alkoholpåverkan och att därmed minska risken för att medarbetare utvecklar ett begynnande alkoholproblem. För arbetsledarna är det viktigt att kunna ta det första samtalet på rätt sätt och inte enbart utifrån ett positivt blås i alkoskåpet anklaga någon medarbetare för alkoholproblem.
10. **Välj ett system med tillräcklig kapacitet.** Överväg att på de stora terminalerna sätta upp system som är anpassade för mera frekvent användning och att inte använda alkoholmätningstrustning som är konstruerad för att sitta i ett fordon som på sin höjd användas av en handfull förare per dag.
11. **Följ upp misstänkta utrustningsfel.** Om misstanke finns om fel i utrustningen, ta tidigt extern hjälp av experter som kan bedöma om utrustningen uppfyller förväntade krav.
12. **Använd inte handsprit i närheten av mätutrustningen.** För att eliminera problem och missförstånd så bör de flaskor med handsprit som vid flera stationer placerats i absolut närhet till alkoholmätningseenheten flyttas så att de inte kontaminerar och äventyrar mätningarna i alkoskåpet.
13. **Använd alkolås för fjärrtrafik.** Se över rutinerna så att de fordon som används för långa färresor i stället utrustas med fordonsintegrerade alkolås. Ett alkonyckelskåp kan användas där förarna ofta byter bil och kör inom ett mycket begränsat geografiskt område.

10. UNDERSÖKNINGENS TRAFIKSÄKERHETSNYTTA OCH SPRIDNING

Vår förhoppning är att undersökningen ska bidra till förbättrade rutiner för service och kalibrering av de olika utrustningarna hos de företag som levererar alkoscåp och motsvarande passersystem för nykterhetskontroll. Idag klarar de bränslecellsbaseade systemen ofta inte av att stoppa onykter körning vid 0,2 promille, vilket måste ses som ett mycket allvarligt problem. Med tätare kalibreringar, bättre munstycksrutiner och användning av extra partikelfilter kan tillförlitligheten förbättras avsevärt, vilket bidrar till trafiksäkerheten. Vidare hoppas vi att rapporten ska leda till förbättrade rutiner avseende hur kontrollsystemen introduceras och förankras, samt hur uppföljningar sker. Dessa rutiner är direkt avgörande för att eventuell alkoholproblematik ska kunna upptäckas och åtgärdas genom rehabiliteringsinsatser och behandling där så krävs. Flera arbetsgivare i vår undersökning saknar helt uppföljning av loginformation från alkoscåpen.

Vi har för avsikt att sprida rapporten till kommuner, landsting och regioner som upphandlar transporter, till transportföretagens branschorganisationer samt till berörda fackliga organisationer. Rapporten lämnas också till Trafikverket och till Transportstyrelsen samt till infrastrukturministern och till riksdagens trafikutskott.

11. KONTAKTUPPGIFTER FÖR UNDERSÖKNINGEN

Projektledare

Lars Olov Sjöström, Trafiksäkerhetschef, MHF. Hammarby fabriksväg 25, 120 30 Stockholm, tel. 08-555 765 73, mobil 070-697 00 22. E-post: lars.olv.sjostrom@mhf.se

Teknisk undersökningsledare

Tomas Jonsson, testledare, MHF Test Lab. Storgatan 3, 543 31 Tibro tel. 0504-49 55 00, mobil 070-564 37 36. E-post: tomas.jonsson@mhf.se